

**การใช้แหล่งวิทยากรในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา
ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1**

นางสาวชลธิชา คำภีร์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2551

**Utilization of Learning Resources in Thai Language Teaching of Elementary
School Teachers in Nonthaburi Education Service Areas I**

Miss Chonticha kumpee

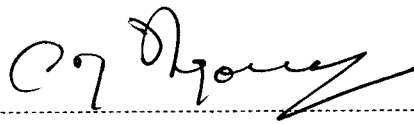
**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Technology and Communications**

**School of Education Studies
Sukhothai Thammathirat Open University**

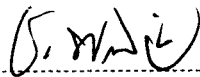
2008

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา
ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1
ชื่อและนามสกุล นางสาวลธิชา คำภีร์
แขนงวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ทวีกุลทรัพย์

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

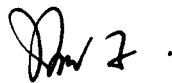

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ทวีกุลทรัพย์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงศ์ พรหมวงศ์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

วันที่ 24 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ การใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา
ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

ผู้ศึกษา นางสาวชลธิชา คำภีร์ ปริญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสาร
การศึกษา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ทวีกุลทรัพย์ **ปีการศึกษา** 2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของ
ครูประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษานนทบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2551 ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 178 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษามีการ
ใช้อยู่ในระดับมากทุกด้าน (1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์การใช้เพื่อประกอบการสอน
(2) เนื้อหาสาระที่นำมาใช้ คือ การเขียน (3) ประเภทของแหล่งวิทยาการที่ใช้ คือ วัสดุพิมพ์
เกียรติ (4) ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ คือ ขึ้นวางแผน จัดทำหลักสูตร ขึ้นเตรียมการ ครูสำรวจ
แหล่งวิทยาการ ขึ้นดำเนินการ ก่อนการใช้แหล่งวิทยาการ ครูปฐมนิเทศและให้ความรู้พื้นฐาน ขึ้น
ระหว่างการใช้ ให้นักเรียนฟังการบรรยาย ขึ้นหลังใช้แหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการฟัง
พูด อ่านและเขียน ขึ้นประเมินการเรียนโดยนักเรียนเป็นผู้ประเมิน (5) วิธีการใช้แหล่งวิทยาการ
เรียนกับครูหรือวิทยากร หรือเจ้าหน้าที่ (6) สื่อการเรียนใช้สื่อของจริง (7) บทบาทของครู
ประสานงานกับวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยาการ (8) บทบาทของนักเรียนซักถามข้อ
สงสัย (9) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (10) ประโยชน์ที่ครูได้รับ
ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยาการเพิ่มขึ้นและนักเรียนนำสิ่งที่เรียนไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริง
ได้ และ (11) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยาการ คือ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม
มาก

คำสำคัญ แหล่งวิทยาการ ภาษาไทย ครูประถมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความกรุณาเป็นอย่างดี จากรองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ทวีกุลทรัพย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ สุนนทิพย์ บุญสมบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา อาจารย์ วาณี บุญยะไวโรจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดและประเมินผล และดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาและตรวจคุณภาพแบบสอบถามสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนและคณะกรรมการผู้สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ที่อนุญาตให้ใช้สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ นายรัช สอนคล้าย ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนนทบุรี อาจารย์โสภณ เสรีรักษ์ และเพื่อน ๆ น้อง ๆ ทุกคน และที่ขาดไม่ได้คือครอบครัว คำภีร์ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและกำลังใจแก่ผู้วิจัย ตลอดมา

ชลธิชา คำภีร์

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ความหมายของแหล่งวิชาการ	6
ความสำคัญของแหล่งวิชาการ	7
ประเภทของแหล่งวิชาการ	9
การใช้แหล่งวิชาการ	11
วิธีดำเนินการใช้แหล่งวิชาการ	16
ประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งวิชาการ	20
การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	22
เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	34
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	36
การใช้แหล่งวิชาการสำหรับการเรียนการสอนของครูภาษาไทย	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	41
สรุปการวิจัย	41
อภิปรายผล	43
ข้อเสนอแนะ	46
บรรณานุกรม	48
ภาคผนวก	53
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	54
ข แบบสอบถาม	55
ค ตารางวิเคราะห์ข้อมูล	64
ประวัติผู้ศึกษา	74

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	54
ตารางที่ 4.2 วัตถุประสงค์	55
ตารางที่ 4.3 เนื้อหาสาระการใช้แหล่งวิทยาการ	55
ตารางที่ 4.4 ประเภทแหล่งวิทยาการ	56
ตารางที่ 4.5 ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ	56
ตารางที่ 4.6 วิธีการเรียน	58
ตารางที่ 4.7 กิจกรรมการเรียน	58
ตารางที่ 4.8 สื่อที่ใช้ประกอบการเรียน	59
ตารางที่ 4.9 บทบาทของครู	59
ตารางที่ 4.10 บทบาทของนักเรียน	60
ตารางที่ 4.11 คุณลักษณะของนักเรียน	60
ตารางที่ 4.12 ประโยชน์ที่จะรับ	61
ตารางที่ 4.13 ปัญหาและอุปสรรค	62

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ระบุไว้ในมาตรา 8 ว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และในหมวด 4 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ พอเพียงและมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ยังได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย และการใช้ภาษาขึ้น โดยกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย และการใช้ภาษาไทยขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2545 - 2554 ให้หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติและดำเนินการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาไทย วรรณคดีไทย และวรรณกรรมไทยอย่างเต็มที่ ได้ผลตามมาตรฐานของหลักสูตรแต่ละระดับชั้น จัดส่งเสริมและพัฒนาครู บุคลากร ให้มีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยทั้งของผู้เรียนและครู ให้มีวิธีการดำเนินงานไว้หลายวิธีด้วยกัน เช่น การจัดกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทั้งการฟัง การพูด

การอ่าน การเขียน และฝึกคิดโดยปฏิบัติจริงโดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา แหล่งวิทยากร วัด สถาบันทางศาสนา ชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ให้สนับสนุน สถานศึกษา เพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย

1.1 สภาพที่พึงประสงค์การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ครูผู้สอนต้องคำนึงถึง หลักการดังนี้ คือ (1) มีวัตถุประสงค์ในการสอนที่ชัดเจน ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้มี ประสิทธิภาพนั้น ครูควรตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนให้ชัดเจนว่า ต้องการที่จะให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ มีความสามารถและมีทักษะใดบ้าง การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอน ทำให้ สามารถจัดเนื้อหา วิธีการสอน จัดกิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผลได้ ถูกต้อง (2) ลักษณะครูภาษาไทยควรเข้าใจนักเรียนที่ตนเองสอนเป็นอย่างดี ทั้งพัฒนาการทางด้าน ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม และพยายามจัดสภาพการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อม ต่างๆ เพื่อให้นักเรียนพัฒนาเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (3) ใช้หลักจิตวิทยาในการสอนเพื่อให้ การเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพดี ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจและใช้หลักจิตวิทยาในการ สอน (4) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย นอกจากการสอนภาษาไทยด้วยวิธีการบรรยายแล้ว อาจใช้ วิธีการอื่นๆ อีก เช่น การอภิปราย การแบ่งกลุ่มการทำงาน การแบ่งกลุ่มค้นคว้า การระดมความคิด การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นต้น การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายทำ ให้ นักเรียนเกิดความสนุกสนานและมีความกระตือรือร้นในการเรียน (5) การจัดกิจกรรมประกอบการ สอนที่น่าสนใจจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น และ (6) การใช้สื่อการสอนประกอบการ เรียนการสอนภาษาไทยที่ดีควรใช้สื่อการสอนประกอบด้วย ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี ยิ่งขึ้น ไม่ต้องใช้จินตนาการมากเกินไปจนเกินไป สื่อการสอนที่ใช้ เช่น ภาพ แผนภูมิ แผนที่ บัตรคำ แถบประโยค ของจริง หรือใช้สื่อประเภทเครื่องมือ นอกจากนี้ สื่อที่สำคัญที่จะทำให้นักเรียนได้ เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ แหล่งวิทยากร (สุจริต เพ็ชรชอบ 2539:93-94) ในเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 1 มีแหล่งวิทยากรหลายแห่งทั้งที่เป็นอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทาง สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและบุคลากร แหล่งวิทยากรเหล่านี้เอื้ออำนวยต่อการเรียน การสอนภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาที่นักเรียนต้องใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนรู้จัก แสวงหาความรู้และการค้นคว้าจากชีวิตจริงที่พบเห็นอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันจะส่งผลอย่างมีคุณค่า นอกจากนี้ สำนักนิเทศพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2541: 92) ได้แนะนำการใช้แหล่งวิทยากรเป็น การใช้สื่อการเรียนที่เหมาะสม เพราะเป็นสื่อที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นชุมชนจะทำให้นักเรียนเกิดการ

เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง มีความหมายกับนักเรียน โดยสิ่งจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ได้เร็วและจำได้นาน เพราะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

1.2 สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในปัจจุบัน (1) วิธีการสอนที่ใช้อยู่ปัจจุบันครูใช้วิธีการบรรยายให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มเป็นบางครั้ง มักจะเป็นการให้นักเรียนช่วยกันค้นคว้าและทำรายงานมาส่ง นอกจากนั้น บางครั้งก็ให้นักเรียนทำการศึกษาด้วยตนเอง โดยมอบหมายให้นักเรียนอ่านจากแบบเรียนหรือหนังสือเรียนและสรุปสาระสำคัญมาส่งครูและ (2) สื่อการสอนที่ใช้ในปัจจุบันครูกชอบใช้ตัวครูเป็นสื่อ แบบเรียนหรือหนังสือเป็นหลัก สื่อใช้เพื่อการสอนของครูมากกว่าสื่อที่ใช้เพื่อการเรียนของนักเรียน

สำหรับการใช้แหล่งวิทยาการในการเรียนการสอนภาษาไทย พบว่าจังหวัดนนทบุรี มีแหล่งวิทยาการจำนวนมาก และหลากหลาย ทั้งแหล่งวิทยาการที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ อาคารสถานที่ บุคคลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้ประโยชน์ได้มากในการเรียนการสอนภาษาไทย อาทิ วัดเฉลิมพระเกียรติ บ้านขนมไทย โรงกระถาง ศาลากลางหลังเก่า และภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกมากมายหลากหลายสาขาอาชีพที่ครูผู้สอนภาษาไทยในจังหวัดนนทบุรี สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งพบว่ามีครูภาษาไทยจำนวนหนึ่งได้ใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทย

1.3 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

จากสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนมีผลการเรียนระดับต่ำเนื่องจาก (1) ปัญหาในด้านการสอนของครู ครูยังใช้วิธีการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางมากกว่าการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและ (2) ปัญหาด้านการใช้สื่อยังมีการใช้น้อยยังไม่มีการใช้แหล่งวิทยาการให้เกิดประโยชน์หรือมีการใช้แหล่งวิทยาการแต่ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ทั้งๆที่จังหวัดนนทบุรีมีแหล่งวิทยาการจำนวนมาก และหลากหลาย สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเป็นอย่างดี

1.4 ความพยายามในการแก้ปัญหา

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ได้มีผู้พยายามในการแก้ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทยดังเช่น งานวิจัยของ (1) สุรตนา ไตรโกชน์ (2542) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่องหลักภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ผลการวิจัยสรุปว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) สนั่น ศรีกอก (2540) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้หนังสือเรียนชุดพื้นฐานภาษาในโรงเรียน สังกัด

สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ครูผู้สอนเห็นว่าหลักสูตรประถมศึกษา มีความจำเป็นต่อการสอนภาษาไทยโดยใช้หนังสือชุดพื้นฐาน แต่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกว้างเกินไป ขาดต่อการกำหนดกิจกรรม และ (3) ปรากฏ ปัญหา (2539) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนกับการเรียนโดยครูเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนสูงกว่าการเรียนโดยครูเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

1.5 แนวทางการแก้ปัญหา

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะได้ศึกษาการใช้แหล่งวิทยากรในการสอนภาษาไทยของครูผู้สอนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เพื่อพัฒนาแหล่งวิทยากรให้เป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาคือการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ได้ในระดับหนึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ประเภท ขั้นตอนการใช้ วิธีการใช้ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งวิทยากร ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาการใช้แหล่งวิทยากรในการสอนวิชาภาษาไทยของครูประถมศึกษา ในเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 1

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.2.1 เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในแหล่งวิทยากรของครู

2.2.2 เพื่อศึกษาประเภทของแหล่งวิทยากรที่ครูนำมาใช้

2.2.3 เพื่อศึกษาขั้นตอน วิธีการ และสื่อที่ใช้ประกอบการเรียน โดยใช้แหล่งวิทยากรของ

ครู

2.2.4 เพื่อศึกษาบทบาทการใช้แหล่งวิทยากรของครู นักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ได้จากการใช้แหล่งวิทยากร

2.2.5 เพื่อศึกษาประโยชน์ในการใช้แหล่งวิทยากรของครู

2.2.6 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยากรของครู

3. ขอบเขตของการวิจัย

รูปแบบการวิจัย คือ วิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 320 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จำนวน 178 คน ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2551 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ขนาดประชากร 320 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน

3.3 เนื้อหาสาระในการวิจัยครอบคลุมการใช้แหล่งการเรียนรู้ของครูผู้สอนในด้าน วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ประเภท ขั้นตอน วิธีการ กิจกรรม สื่อ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประโยชน์และปัญหา อุปสรรค

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

3.5 ระยะเวลาในการวิจัย เดือน ธันวาคม 2551 ถึง เมษายน 2552

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แหล่งวิทยาการ หมายถึง แหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วิทยาการ กิจกรรม กระบวนการ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สมาคม สถาบัน ทั้งที่เกิดขึ้นเองและมนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้ง วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ มีความสำคัญต่อบุคคล อันที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน

2. การใช้แหล่งวิทยาการ หมายถึง แหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยที่ครอบคลุม การเรียนการสอนในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ประเภท ขั้นตอน วิธีการ กิจกรรม สื่อ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ประโยชน์และปัญหาอุปสรรค

2. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2551 ผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย

3. ประถมศึกษา หมายถึง ระดับชั้นการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้แก่นักเรียนตั้งแต่ ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 - 6

4. เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 หมายถึง หน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในการจัด การศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียน จำนวน 32 โรงเรียน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงผลการใช้แหล่งวิทยาการของครูผู้สอนภาษาไทย
2. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งวิทยาการของครูผู้สอนภาษาไทย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา ในเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ นำเสนอการศึกษา ดังสาระ โดยละเอียดดังต่อไปนี้ คือ (1) แหล่งวิทยาการ (2) แหล่งวิทยาการเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 1 (3) การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (4) เขตพื้นที่การ การศึกษานนทบุรี เขต 1 และ (5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งวิทยาการ

1.1 ความหมายของแหล่งวิทยาการ

การนำแหล่งวิทยาการมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีการ เรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น แหล่งวิทยาการชุมชน แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น แหล่งความรู้ในชุมชน ทรัพยากรชุมชน โดยนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายอย่างแต่มีความหมายคล้ายคลึงกันเป็นส่วน มาก

สุมาลี สังข์ศรี (2546 : 57) ได้ให้ความหมายแหล่งวิทยาการ หมายถึง สถานที่ บุคคล กิจกรรม ในชุมชนซึ่งให้ความรู้ให้ประสบการณ์แก่ประชาชนได้

โปรยทอง แซ่แต่้ (2545 :9) ได้ให้ความหมายแหล่งวิทยาการชุมชนหรือแหล่งวิทยาการ ท้องถิ่นไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชนที่ครูและนักเรียนสามารถนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งสถาบันต่างๆ ตลอดจนบุคคล สำคัญสำคัญในชุมชน

กรมวิชาการ (2545 : 43) ได้ให้ความหมายของแหล่งวิทยาการ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ การเรียนรู้

กรมสามัญศึกษา (2544 : 6) ได้ให้ความหมายของวิทยาการไว้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิทยาการและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง จากแหล่งต่างๆเพื่อ เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเสรษฐ (2544 : 28) ได้กล่าวถึงแหล่งวิทยาการ คือถิ่นที่อยู่ บริเวณบ่อเกิด แห่งที่ หรือ ศูนย์รวมความรู้ที่ให้ เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญ แหล่งวิทยาการ อาจเป็นได้ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นได้ทั้งบุคคล สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต แหล่งวิทยาการอาจจะอยู่ในห้องเรียน ในโรงเรียน และนอกโรงเรียน

กาญจนา เอกะวิภาต (2543 : 12) ได้กล่าวว่าแหล่งวิทยาการเป็นสื่อที่สนองความต้องการ ของผู้เรียน ในการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ได้รับความรู้ อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้องเหมาะสม ในลักษณะของแหล่งรวมวิทยาการ

ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2541 : 104) กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่ รอบตัวเอง เมื่อได้ปฏิสัมพันธ์ด้วยทางประสาทสัมผัสแล้วจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในความเป็นไป และความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ รอบตัว ช่วยให้ทันโลก ทันเหตุการณ์ สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในโลกของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุข

ปัญญา ทองนิล (2537 : 14) ให้ความหมายของแหล่งวิทยาการหมายถึง บุคคล สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรมและสถานการณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งครูสามารถนำมาใช้สนับสนุนส่งเสริม หรือใช้ให้ เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ ให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้ง เอาไว้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2533 : 6) ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนสรุป ได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง สิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตเกิดขึ้นตามธรรมชาติ มนุษย์ สร้างขึ้น หรือตัวของมนุษย์เอง ซึ่งเป็นบ่อเกิด เป็นศูนย์ รวมเป็นสื่อกลางและเป็นประสบการณ์ที่ ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น

กล่าวโดยสรุป แหล่งวิทยาการ หมายถึง แหล่งที่มีข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วิทยาการ ประสบกา รณ์ตรง วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสถานศึกษาและในท้องถิ่น สมาคม บุคคล สถานที่ สถาบัน หน่วยงาน และวัตถุสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เทคโนโลยี สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยเพราะทำให้เกิดการเรียนรู้

1.2 ความสำคัญของแหล่งวิทยาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 3) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่ง วิทยาการไว้ ดังนี้ (1) เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการเรียน การเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ (2) เพื่อสนับสนุนการจัดและการใช้แหล่งวิทยาการให้เกิดคุณค่า ต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง (3) เพื่อสนับสนุนการจัดและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ท้องถิ่น (4) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในท้องถิ่น

สิริยุพา สกุลตะเสฐียร (2545 :14) อ้างถึงงานวิจัยของนฤมล ตันธสุเรศเศรษฐ กล่าวไว้ว่า แหล่งวิทยาการในชุมชน มีความสำคัญ คือ

1. เป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิตที่ประชาชนจะมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อหาความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ตลอดเวลาโดยไม่จำกัดเพศ และวัย

2. เป็นแหล่งที่ช่วยเสริมการเรียนการสอน การศึกษาในระบบ

3. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์ เพื่อหาความรู้จากแหล่งที่กำหนด เช่นการเข้าไปศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุหรือศาสนสถาน การศึกษาพันธุ์ไม้ หรือพันธุ์สัตว์ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสัตว์ต่าง ๆ ถึงแหล่งที่อยู่อาศัยในป่า

4. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงหรือ ลงมือปฏิบัติจริงได้ เช่นการประดิษฐ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น โตะ เก้าอี้

5. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ที่มีการคิดค้นขึ้นมาและยังไม่มีของจริงให้เห็น เช่นการศึกษาถึงประดิษฐกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ โดยดูจากวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งวิทยาการประเภทนี้จะเป็นสื่อ ซึ่งมีความสำคัญเฉพาะในหลาย ๆ ด้าน คือ

5.1 เป็นแหล่งให้ข่าวสาร เปิดโลกทัศน์ของผู้ศึกษาให้กว้างไกลกว่าเรื่องราว ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตน ช่วยให้เกิดความสนใจในเรื่องที่สำคัญช่วยกระตุ้นความมุ่งมั่นใน การเสนอภาพในอุดมคติ หรือเสนอผลสำเร็จและความก้าวหน้าของงานและบุคคลต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศของการพัฒนาด้วย

5.2 เป็นสิ่งที่ช่วยเปลี่ยนทัศนคติ และค่านิยม เพื่อให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ แนวคิดใหม่ ๆ เกิดมุมมองใหม่ ๆ

5.3 เป็นสื่อการสอนสมัยใหม่ ที่ให้ความรู้ ก่อให้เกิดทักษะ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เร็วขึ้นกว่าเดิม ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และคารณี คำวังนัง (2545 :18) กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่งวิทยาการ คือสภาพแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นแหล่งที่จะทำให้ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ หรือ ได้ศึกษาค้นคว้าตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มเพื่อน ระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างวิทยาการประจำแหล่งวิทยาการกับครูและนักเรียน รวมทั้งเป็นแหล่งที่ผู้เรียนอาศัยสืบค้นของตนเองเพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

นิวัติ อรรถพลยุคล (2536 : 15 – 16) กล่าวไว้ว่า แหล่งวิทยาการมีความสำคัญ เป็นสถานที่ที่ประชาชนในหมู่บ้านได้ร่วมแรง ร่วมคิด ร่วมทำ โดยได้มีการบริจาคทรัพย์ สิ่งของ ร่วมมือ เสียสละ กำลังกายในการจัดสร้างอาคารสถานที่ขึ้นมา สำหรับเป็นสถานที่ให้ความรู้ ข่าวสารข้อมูลต่างๆแก่ประชาชนโดยมีสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ และอาจมีสื่อเทคโนโลยี วิทยุ โทรทัศน์ ของจริง ของจำลอง การแสดง การสาธิตต่างๆ ไว้บริการ สื่อบางส่วนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของราชการและเอกชนต่างๆ สื่ออีกบางส่วนได้รับการบริจาคจากประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มี

โอกาสฝึกอ่าน เขียน ได้ปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของแหล่งวิทยาการจะอยู่ที่ความหลากหลาย ที่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะบุคคลมีความต้องการแตกต่างกันไปตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความพร้อมที่จะเรียนรู้ หากสามารถดำเนินการจัดแหล่งความรู้ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ก็สามารถส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

1.3 ประเภทของแหล่งวิทยาการ

กรมวิชาการ (2545:151) แบ่งประเภทของแหล่งวิทยาการไว้เป็น 3 ประเภทได้แก่

1. แหล่งวิทยาที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ ภูเขา ทะเล สวนพฤกษศาสตร์ แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น

2. แหล่งวิทยาการที่จัดหรือสร้างขึ้น ได้แก่ ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถานประกอบการ สวนสัตว์ หอศิลป์ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์กีฬา ศูนย์การค้า เป็นต้น

3. แหล่งวิทยาการที่เป็นทรัพยากรบุคคล เช่น ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปิน บุคคลตัวอย่าง นักการเมือง นักการปกครอง เป็นต้น

สกุล จันดี (2550) ได้แบ่งประเภทของแหล่งวิทยาการ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งวิทยาการประเภทบุคคลและองค์กรในชุมชน หมายถึง บุคคล คณะบุคคลหรือตัวแทนขององค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านที่สามารถถ่ายทอดความรู้ แนวคิด หลักการ และวิธีการปฏิบัติ ให้แก่นักเรียนได้เช่น ตัวแทนด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ตัวแทนรัฐบาลหรือหัวหน้าส่วนราชการ คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาองค์กรต่างๆ ผู้ชำนาญพิเศษหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์หรือผู้นำศาสนาต่างๆ ผู้นำชุมชน คณะบุคคลจากสถาบันต่างๆ เป็นต้น

2. แหล่งวิทยาการประเภททรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง ทรัพยากรหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรแร่ ธาตุ ทรัพยากรสัตว์ เชื้อเพลิง อ่างเก็บน้ำ ฝ่ายชลประทาน ลำคลอง อุทยานแห่งชาติ ศูนย์อนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่า เป็นต้น

3. แหล่งวิทยาการ ประเภทอาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง หมายถึง อาคาร สถานที่หรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด พิพิธภัณฑ์ พระพุทธรูป โบสถ์ วิหาร ศูนย์ราชการ โรงพยาบาล สถาบันการศึกษา โรงงาน อุตสาหกรรม ตลาดอนุสาวรีย์ ศาลหลักเมือง เรือนจำ สถานีตำรวจ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ศูนย์-วิทยาศาสตร์ ศูนย์พัฒนาวิชาการเกษตร โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

4. แหล่งวิทยาการประเภทสื่ออนัตกรรม และเทคโนโลยี หมายถึง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่เป็นนวัตกรรม หรือเทคโนโลยี ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ห้องสมุดประชาชน เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ต่างๆ ระบบเครื่องชนิดต่างๆ เคมีภัณฑ์ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

5. แหล่งวิทยาการประเภทศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณี หมายถึง แหล่งการเรียนรู้ทางสังคมที่แสดงถึงความเป็นอยู่ ความเชื่อ วิถีชีวิตที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต เช่น ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมือง การแสดงพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน กิจกรรมชุมชน

ประไพ เกษแก้ว (2548 : 11) ได้กล่าวถึงแหล่งวิทยาการ ว่าเป็นแหล่งที่มีข้อมูลความรู้ข่าวสาร วิทยาการ กิจกรรม กระบวนการ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สมาคม สถาบันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองและมนุษย์สร้างขึ้น มีความสำคัญต่อบุคคลอื่นที่เชื่อถือต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ดังกล่าว ครอบคลุมถึงด้านความรู้ ด้านทักษะ และเจตคติ ซึ่งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนเพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ศรีสุภา จริญญา (2546 : 188) ได้จำแนกแหล่งวิทยาการไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. จำแนกตามลักษณะ ได้แก่ (1.1) ลักษณะนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะความชำนาญการ (1.2) ลักษณะรูปธรรม เช่น คน สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติ 2. จำแนกตามแหล่งกำเนิด ได้แก่ (2.1) แหล่งกำเนิดธรรมชาติ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและมนุษย์นำมาใช้ในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ดิน หิน แร่ และป่าไม้ (2.2) แหล่งกำเนิดเกิดขึ้นจากการสร้างขึ้นและเกิดจากสังคม ได้แก่ (2.2) แหล่งการศึกษาและการเรียนรู้ เช่น สถานศึกษา องค์กร แหล่งเฉพาะบุคคล (2.3) แหล่งการเรียนรู้ที่ไม่มุ่งการเรียนรู้ เช่น บ้าน ที่ทำงาน เพื่อน สื่อมวลชน สถานที่ท่องเที่ยว

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2545 : 107) ได้ จำแนกประเภทแหล่งวิทยาการ ดังนี้

1. สถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน เช่น วัด โบสถ์ วิหาร ตลาด ร้านขายของชำ ลานนวดข้าว ป่า ห้วย หนอง บึง เก็บเห็ด หาปลา เป็นต้น

2. สถานที่ หรือสถาบันที่ รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้น เช่น อุทยานการศึกษาในวัด และชุมชน อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ศิลปาชีพ ศูนย์เยาวชน ศูนย์ หัตถกรรมชุมชน หอสมุด ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเกี่ยวกับสัตว์ พืช ดิน หิน แร่ เป็นต้น

3. สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพสไลด์ โปรแกรมสำเร็จรูป ภาพยนตร์ หุ่นหรือโมเดลจำลอง ของจริง เป็นต้น

4. สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ ที่มี อยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น หนังสือสารานุกรม วารสาร ตำราขายพื้นบ้าน ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพถ่าย เป็นต้น

5. บุคลากรผู้ที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ผู้นำทางศาสนา เกษตรกร ศิลปิน หมอพื้นบ้าน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 229) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งวิทยากรมี 2 ประเภท คือ

1. แหล่งวิทยากร ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน

2. แหล่งวิทยากร ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

ชัยพจน์ รังงาม (2542 :10) ได้จำแนกประเภทของแหล่งวิทยากรที่ให้ความรู้ ต่อการศึกษา ดังนี้

1. แหล่งความรู้ที่ เป็นธรรมชาติ เช่น แสงแดด อากาศ น้ำ พืช ภูเขา ป่าไม้ ภูมิอากาศ ฤดูกาล อุณหภูมิ และความชื้น

2. แหล่งความรู้ที่เป็นมนุษย์ ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่มีอยู่ในชุมชน

3. แหล่งความรู้ที่เป็นเทคโนโลยี ได้แก่ แหล่งความรู้ที่เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น อากาศยาน รถยนต์ และเคมีภัณฑ์

4. แหล่งความรู้ ที่ เป็นสถาบัน เช่น สถาบัน ต่าง ๆ ที่ มนุษย์สร้างขึ้น เป็นต้นว่า โรงเรียน วิทยาลัย โบสถ์ ที่ทำการไปรษณีย์ ตลาด โรงพยาบาล

ชนิตา วิสะมิตนันท์ (2541 : 5) ได้กล่าวว่า แหล่งแหล่งวิทยากรมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. แหล่งวิทยากรในโรงเรียน แบ่งตามลักษณะหรือรูปแบบการจัด ดังนี้

(1) แหล่งวิทยากรที่เป็นอุทยานการศึกษารอบบริเวณโรงเรียน (2) แหล่งวิทยากรที่เป็นห้องสมุดกลาง (3) แหล่งวิทยากรที่ จัดในลักษณะของห้องวิชา/งาน หรือศูนย์การเรียนรู้ วิชา/งานต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีชื่ออย่างอื่น (4) แหล่งวิทยากรในห้องเรียน

2. แหล่งวิทยากรในชุมชน แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(2.1) แหล่งวิทยากรที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือแหล่งวิทยากรตามธรรมชาติ

(2.2) แหล่งวิทยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (2.3) แหล่งวิทยากรประเภทบุคคลหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป แหล่งวิทยากร ที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งสามารถแบ่งได้ เป็นประเภทใหญ่ได้ 4 ประเภท คือ (1) แหล่งวิทยากร ที่เป็นธรรมชาติหรือทรัพยากรธรรมชาติ (2) แหล่งวิทยากรที่เป็นบุคคล (3) แหล่งวิทยากรที่เป็นสถาน ที่สถาบัน และหน่วยงานที่มนุษย์สร้าง

ขึ้น และ (4) แหล่งวิทยาการ ที่เป็นเทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร ในบริเวณโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์ สวนหนังสือ ฯลฯ

1.4 การใช้แหล่งวิทยาการ

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 103) กล่าวว่า แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น เป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ โดยเฉพาะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง บ้านและชุมชน จึงเป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิต และสำคัญการศึกษาตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกฝ่าย ทุกแห่งเรียนรู้ รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นนั้นด้วย ได้แก่

1.) ครู ต้องรู้จักแหล่งวิทยาการที่จะพาผู้เรียนไปศึกษา เตรียมเนื้อหา กิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน

2.) ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ ความสนใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.) ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ และนำผลการประเมินไปพัฒนานโยบายของสถานศึกษาต่อไป

4.) ผู้ปกครอง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแหล่งวิทยาการและให้คำปรึกษา แนะนำและร่วมมือกับครู

5.) ชุมชน มีส่วนร่วมกันอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง และให้คำแนะนำ

6.) องค์กรอื่น ๆ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสนใจในเรื่องต่างๆ เช่น วิชาการ ทรัพยากร บุคลากร แหล่งวิทยาการต่าง ๆ

ชนิตา วิษะมิตินันท์ (2541 : 44) ได้กล่าวคือ การใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการศึกษามีขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการใช้แหล่งวิทยาการ การวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนและครูผู้สอนใช้แหล่งวิทยาการในโรงเรียนและในท้องถิ่น ร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนหรือมอบหมายให้คณะกรรมการสำรวจแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นดำเนินการ เพื่อนำมาใช้ประกอบ การเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนและจัดทำสารสนเทศแหล่งวิทยาการในชุมชน/ท้องถิ่นการจัดทำสารสนเทศแหล่งวิทยาการ การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่น สามารถทำได้หลายรูปแบบตามความต้องการของผู้ใช้ และประเภทแหล่งวิทยาการ จำแนกได้ ดังนี้ (1) จำแนกตามประเภทของแหล่งวิทยาการ (2) จำแนกตามสาระการเรียนรู้/กลุ่มวิชา

การจัดทำแผนการใช้แหล่งวิทยาการ การจัดทำแผนการใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่นนั้นควรดำเนินการควบคู่กับการใช้แหล่งวิทยาการในโรงเรียน ตามแนวทาง ดังนี้ (1) ศึกษาหลักสูตร และความ

ต้องการของครูและนักเรียน (2) กำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมาย (3) วางแผนร่วมกันระหว่าง
ผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ (4) กำหนดโครงการ/งาน กิจกรรม การจัดแหล่งการเรียนรู้ (5) จัดทำแผน
ปฏิบัติงาน

2. การปฏิบัติการใช้แหล่งวิทยาการ ในโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการจัด
กระบวนการเรียนรู้ เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อผู้เรียนมากที่สุด โรงเรียนควรดำเนินการตาม
ขั้นตอนดังนี้

(1) การเตรียมการ ได้แก่ (1.1) ประชุมชี้แจงบุคลากร ทำความเข้าใจ รายละเอียดของแผนงาน
การจัดและใช้แหล่งวิทยาการ (1.2) กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน (1.3) จัดหางบประมาณ
(1.4) จัดเตรียมเอกสารประกอบการศึกษา (1.5) เตรียมอาหาร พาหนะ และสถานที่

(2) การประสานงาน ได้แก่ (2.1) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือผู้รับผิดชอบ
แหล่งวิทยาการก่อนไปใช้บริการ (2.2) ประสานงานติดต่อกับวิทยาการผู้ทรงคุณวุฒิ (2.3) ประสานงาน
กับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำมาบูรณาการได้

(3) การปฏิบัติ ได้แก่ (3.1) ปฐมนิเทศผู้เรียนกับวิธีการใช้ ระเบียบ มารยาท และข้อปฏิบัติใน
การใช้แหล่งวิทยาการ (3.2) กำหนดให้ผู้เรียนบันทึก สรุปรายงานผลการใช้แหล่งวิทยาการ
(3.3) ดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติที่กำหนด

(4) การประเมินผลและสรุป ได้แก่ (4.1) ให้ผู้เรียนรายงานการใช้แหล่งวิทยาการ (4.2)
ประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการ

3. การประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการ วิธีการประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการของโรงเรียน
เพื่อทราบถึงความสำเร็จของการดำเนินงานในรอบปี หรือประเมินผลเป็นระยะตลอดปีการศึกษา อาจทำ
ได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ (3.1) การประเมินก่อนการใช้แหล่งวิทยาการ (3.2) ประเมินระหว่างการใช้แหล่ง
วิทยาการ และ (3.3) ประเมินหลังการใช้แหล่งวิทยาการ

ไมเคิลลิส (Michaelis 1992 : 466 - 476) ได้เสนอแนะการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนในการ
เรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาใช้ในการเรียนการสอน
(Daily Experiences) ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนได้พบเห็น ได้ยินได้ฟังในชีวิตประจำวันมีมากมาย
เช่น ข่าว เหตุการณ์ การประกอบอาชีพของชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถ
นำมาประกอบบทเรียน ได้โดยการอภิปราย ซักถามกันระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน

2. การทัศนศึกษา (Study Trips) ในชุมชนมีสถานที่มากมายที่ครูสามารถนำนักเรียนไปทัศน
ศึกษาได้ เช่น โรงงาน ฟาร์มโคนม โรงสี สถานที่เพาะพันธุ์พืช ห้องสมุด เป็นต้น ซึ่งอาจจะใช้เวลาใน
การเดินทางมากขึ้นขึ้นอยู่กับระยะทางของสถานที่ที่จะไป อาจจะไปในชั่วโมงเรียนไปเต็มวัน เต็ม
สัปดาห์ หรือไปในวันหยุดราชการ

3. เชิญผู้มีความรู้ ความชำนาญมาบรรยายให้นักเรียนฟัง หรือสาธิตให้นักเรียนดูในโรงเรียน
4. ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้ ชำนาญเฉพาะด้านในห้องถื่น

โอลเซน (Olsen 1992 : 73) เห็นว่าโรงเรียนควรใช้แหล่งวิทยาการเพื่อให้หลักสูตรและวิธีการสอนสอดคล้องกับชีวิตจริงของสังคม ช่วยให้การสอนมีความหมาย และช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ดังนี้ (1) นำเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากภายนอกโรงเรียนมาให้ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า (2) ใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอน (3) เชิญวิทยากรมาบรรยายหรือสาธิตในโรงเรียน (4) ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน (5) พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ (6) การสำรวจแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน (7) การศึกษานอกสถานที่ไกลออกไป (8) การตั้งค่ายพักแรม (9) โครงการบริการชุมชน (10) การจัดให้นักเรียนมีประสบการณ์จากการฝึกงาน

เคนวอร์ทตี้ (Kenworthy 1992 : 167) ได้เสนอแนะการใช้แหล่งวิทยาการไว้ดังนี้

(1) การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เช่น โรงเรียน แหล่งธุรกิจ สหภาพแรงงาน พรรคการเมือง วัด พิพิธภัณฑ ์ ฯลฯ (2) การศึกษาชุมชน โดยศึกษาประวัติของชุมชน กระบวนการทางสังคม การประกอบอาชีพ เป็นต้น (3) ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้ (4) เชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง หรือสาธิตให้นักเรียนดูในห้องเรียน (5) ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เช่น พาไปดูศาล คลินิก โรงพยาบาล (6) จัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับใช้ในห้องเรียนให้เพียงพอ เช่น หนังสือ รูปภาพ ฯลฯ (7) โครงการบริการสังคม (8) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น การแสดงดนตรี แสดงละคร จัดนิทรรศการ แสดงผลงานของนักเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (9) ให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการทำงาน เช่น ฝึกงานกับผู้ใหญ่ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจความสนใจของตัวเองว่า ตัวเองชอบอาชีพอะไร และประกอบอาชีพอะไรเมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2535 : 256-257) ได้กล่าวถึงการให้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้ว่าสามารถใช้ได้ 2 วิธี คือ

1. การนำชุมชนสู่โรงเรียน

(1.1) เชิญบุคคล ผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียน ตามความสามารถ พิเศษ เช่น แพทย์ ทนายความ นักเกษตร (1.2) นำเอาเอกสารและสิ่งตีพิมพ์ของชุมชน เช่น ประกาศ หนังสือพิมพ์ โฆษณางานต่าง ๆ มาเผยแพร่ในโรงเรียน (1.3) การร่วมกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เช่น เชิญผู้ปกครองมาร่วมงานจัดนิทรรศการ แจกประกาศนียบัตร ดนตรี สังสรรค์ (1.4) จัดตั้งสมาคมครูผู้ปกครอง

2. การนำโรงเรียนสู่ชุมชน (2.1) จัดศูนย์สนใจอาชีพขึ้นในโรงเรียนเพื่อบริการแก่ชุมชน

(2.2) ครูออกไปเยี่ยมชุมชน ศึกษาสำรวจชุมชน แล้วหาแนวทางนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอน (2.3) ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ พัฒนาชุมชนทุกวิถีทางตามความสามารถ เข้าร่วมกิจ

กรรมและประเพณีของท้องถิ่น (2.4) จัดทัศนศึกษา เยี่ยมชมโรงงานอุตสาหกรรม การทำ ไร่ ทำ นา ทำสวนการประกอบอาชีพอื่น ๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนนั้น ครูต้องรู้ว่าชุมชนของตนมีแหล่งวิชาอะไรบ้างที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะชุมชนทุกแห่งต่างมีแหล่งวิชาหลายอย่างต่างกัน ครูควรสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอยู่เสมอ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการใช้ การสำรวจหรือค้นหา เพื่อรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนนั้น

1.5 วิธีดำเนินการใช้แหล่งวิทยาการ

การที่จะใช้แหล่งวิทยาการให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนนั้น จะต้องมีการเตรียมการ และวางแผนในการใช้แหล่งวิทยาการอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะช่วยให้การใช้แหล่งวิทยาการนั้นเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด โดยการเสียค่าใช้จ่ายน้อย มีวิธีการเตรียมการและการวางแผนในการใช้แหล่งวิทยาการ ในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เฉลิม พรกระแสน (2544 : 13 – 14) ได้ กล่าวถึงหลักในการจัดแหล่งวิทยาการและวางแผนการใช้แหล่งวิทยาการ เพื่อจัดกิจกรรมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ ดังนี้

1. กำหนดสถานที่แหล่งวิทยาการกำหนดไว้ 3 ประเภท คือ

1.1 การไปศึกษาแหล่งวิทยาการในระยะทางใกล้ ๆ หมายถึงการพานักเรียนไปยังสถานที่อื่นนอกห้องเรียนแต่ยังคงอยู่ในโรงเรียน เช่น การศึกษาค้นไม้ในโรงเรียน การศึกษาระบบนิเวศในบริเวณโรงเรียน

1.2 การไปศึกษาแหล่งวิทยาการในระยะทางไม่ไกลมากนัก หมายถึง การศึกษาแหล่งวิทยาการที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน ที่สามารถเดินทางไปสะดวก เช่น การพานักเรียนไปศึกษาลังแควล้อมในชุมชนที่มีอยู่จริง

1.3 การไปศึกษาแหล่งวิทยาการในระยะไกล หมายถึง การศึกษาจากแหล่งวิทยาการที่ไกลจากโรงเรียน ต้องใช้พาหนะ และต้องเสียเวลาอย่างน้อย 1 วันขึ้นไป

2. การปฐมนิเทศนักเรียนก่อนไปศึกษานอกชั้นเรียน

2.1 แหล่งวิทยาการที่ไปศึกษาและเหตุที่จะไป อธิบายถึงลักษณะของสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือ โรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่ประเภทเดียวกันที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

2.2 วิธีการเดินทาง พาหนะในการเดินทางและค่าเดินทางที่นักเรียนต้องใช้จ่าย

2.3 ประโยชน์ของการศึกษานอกสถานที่ เป็นการทบทวนหรือเริ่มต้นหน่วยการเรียนรู้ และกิจกรรมประเภทนี้ดีกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ในชั้นเรียนอย่างไร

3. ขั้นตอนของการพาไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

3.1 ขึ้นกำหนดความมุ่งหมาย ในการไปศึกษาแหล่งวิทยาการจะต้องก่อให้เกิดคุณค่า

ทางวิชาการ ได้ผลคุ้มค่าในการกำหนดความมุ่งหมายนี้ผู้สอนต้องคำนึงถึงว่า มีความจำเป็นที่จะต้องพาไปศึกษานอกชั้นเรียน เกี่ยวข้องกับวิชาที่จะเรียนจริงหรือไม่ ต้องการไปศึกษาอะไร สภาพแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่

3.2 ขั้นเตรียมการ ครูวางแผนการร่วมกับนักเรียนก่อนไปแหล่งวิทยาการ อภิปรายถึงเหตุผลที่จะไป สิ่งที่นักเรียนต้องเตรียมไป การวางแผนการเดินทาง การขออนุญาตผู้ปกครอง และปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

3.3 ขั้นเดินทางและศึกษาแหล่งวิทยาการออกเดินทางศึกษาแหล่งวิทยาการตามกำหนดนัดหมาย ถ้าเป็นหน่วยงานสถานที่ เมื่อถึงสถานที่แล้วพาไปทำความรู้จักกับเจ้า ของสถานที่ เจ้าของสถานที่ อาจกล่าวต้อนรับและแนะนำสถานที่ หรือแบ่งกลุ่มให้ วิทยากรเจ้าของสถานที่เป็นผู้ พาไปดูและอธิบายให้ ทราบ อาจจะมีการแจกเอกสารประกอบ ให้นักเรียนดู ซักถาม ถ่ายภาพ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความรู้มากที่สุด

3.4 ขั้นประเมินผล เมื่อนักเรียนกลับมาแล้ว ก็ทำการประเมินว่าได้ผลตามจุดหมายหรือไม่ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชุมปฏิบัติการ ทำการทดลองในห้องปฏิบัติการ อภิปรายจัดนิทรรศการ เขียนรายงาน

วิมลศรี อุปรมัย และคณะ (2542 : 98 – 100) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับไปศึกษานอกสถานที่ โดยที่ครูจะต้องวางแผน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการศึกษานอกสถานที่ อันก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการให้ได้ผลคุ้มค่ากับการที่จะพานักเรียนไปและไม่มีกิจกรรมอย่าง อื่นทดแทนได้ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ครูจะต้องคำนึง คือ

- 1.1 ความจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่
- 1.2 เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาจริงหรือไม่
- 1.3 พฤติกรรมอะไรที่เราต้องการในการไปครั้งนี้
- 1.4 สภาพแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่

2. ครูต้องสำรวจแหล่งที่จะไปเสียก่อน โดยเริ่มต้นจากเส้นทาง สถานที่ สถานที่พักผู้นำชม และจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาแก่ผู้นำเข้าชม ตลอดจนเป้าหมายด้วย

3. เขียนรายงาน

สรุปการวางแผนการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดดังนี้

1. ขั้นวางแผนในการดำเนินการ
2. ขั้นเตรียมการ
3. ขั้นดำเนินการ

4. ขั้นตอนการประเมินผล

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษานอกสถานที่นั้นมีมาก ซึ่งครูผู้สอนสมควรจะจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง จากเรื่องราวที่กำลังศึกษาอยู่ เป็นการจัดประสบการณ์ที่นอกเหนือจากห้องเรียน หรือในชั่วโมงเรียน ซึ่งจะทำให้ได้รับคุณค่าดังนี้

1. เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน จากห้องเรียนสู่นอกห้องเรียน
2. เป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
3. ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต
4. เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
5. เป็นการฝึกให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
6. ปลูกฝังความมีระเบียบ วินัย และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

น้อมฤดี จงพยูหะ (2539 : 48 – 50) เสนอแนะวิธีการวางแผนในการออกไปศึกษานอกสถานที่ ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ

- 1.1 ครูต้องติดต่อสถานที่ที่จะไปล่วงหน้า
- 1.2 ครูและนักเรียนตั้งจุดมุ่งหมายที่จะไปศึกษานอกสถานที่
- 1.3 ครูอธิบายถึงสิ่งที่จะไปศึกษาเล็กน้อยเพื่อเป็นแนวทาง
- 1.4 ครูและนักเรียนสร้างระเบียบข้อตกลง และแนวปฏิบัติร่วมกันก่อนที่จะไป
- 1.5 ให้นักเรียนเสนอผู้แทนที่จะกล่าวขอบคุณ
- 1.6 จัดแบ่งกลุ่มนักเรียน เพื่อความสะดวกในการศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดให้
- 1.7 ถ้าเป็นวันเสาร์หรืออาทิตย์ ครูต้องทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองนักเรียน

2. ขั้นไปศึกษานอกสถานที่

- 2.1 ครูดูแลการไปของนักเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- 2.2 แนะนำนักเรียนให้รู้จักผู้มาให้ความรู้ ณ ที่นั้น
- 2.3 ให้นักเรียนจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้จากการไปศึกษา
- 2.4 ครูและนักเรียนซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่

3. ขั้นสรุปและประเมินผล

- 3.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนรายงานและอภิปรายหน้าชั้น
- 3.2 ให้นักเรียนเขียนรายงานในการไปศึกษานอกสถานที่
- 3.3 ครูตรวจรายงานที่เขียน
- 3.4 ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ขณะที่ใช้ไปและรายงาน

ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2536 : 26) ได้ให้ข้อคิดในการไปศึกษานอกสถานที่ว่าการไปศึกษานอกสถานที่ที่มีอยู่หลายแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งความยากง่ายในการวางแผนเตรียมการย่อมแตกต่างกัน เช่น การเดินทางไปยังสถานที่ใกล้ ๆ ไปยังสถานที่กำลังก่อสร้าง การสำรวจสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล หรือการเดินทางไปยังสถานที่ไกล ๆ เพื่อชมโบราณสถานที่สำคัญ ๆ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

กาญจนา เกียรติประวัติ (2534 : 97) ได้เสนอแนะวิธีการที่จะไปศึกษานอกสถานที่ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การไปศึกษานอกสถานที่ที่อยู่ใกล้ห้องเรียน แต่ยังอยู่ในบริเวณโรงเรียน
2. การศึกษานอกสถานที่ชนิดที่อยู่ใกล้โรงเรียน เช่น ในชุมชนที่อยู่รอบ ๆ โรงเรียน
3. การศึกษานอกสถานที่ที่อยู่ไกล ต้องใช้ยานพาหนะ และใช้เวลาทั้งวัน

เวสเลย์ (Wesley 1998 : 411-412) ได้กล่าวถึงการวางแผนที่จะไปศึกษานอกสถานที่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นการติดต่อสถานที่ที่จะไปล่วงหน้า
3. ขั้นวางแผนระหว่างที่เข้าเยี่ยมชมสถานที่
4. ขั้นการตรวจสอบ และประเมินผลที่ได้จากการเยี่ยมชม

เดกตัน (Deighton 1995 : 412) ได้กล่าวถึงวิธีการที่จะใช้ในการไปศึกษานอกสถานที่ โดยมีการวางแผนอย่างละเอียด 6 ประการ คือ

1. ประเมินทัศนนักเรียนและวัตถุประสงค์ของการศึกษานอกสถานที่
2. ติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่จะไปศึกษา
3. แนะนำนักเรียนเกี่ยวกับความปลอดภัย
4. ได้รับความสนใจให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการที่จะอยากไปศึกษา

นอกสถานที่

5. เลือกหัวหน้ากลุ่มนักเรียน ในกรณีที่มีจำนวนนักเรียนมาก
6. หลังจากออกไปศึกษากลับมาแล้ว ควรจะจัดให้มีการอภิปรายทบทวนและประเมินผล

ของการไปศึกษานอกสถานที่ครั้งนั้นด้วยสำหรับการศึกษานอกสถานที่ จำเป็นจะต้องใช้ยานพาหนะมีข้อเสนอเพิ่มเติมอีก 3 ข้อคือ

1. ติดต่อยานพาหนะในการเดินทาง
2. แนะนำนักเรียนเกี่ยวกับเครื่องใช้ และค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียน
3. ทำ หนังสือขออนุญาตผู้ปกครองและผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุป การใช้แหล่งวิทยาการประกอบการเรียนการสอนมีหลายวิธีการ ซึ่งแต่ละวิธีมีวิธีการใช้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอนที่เห็นว่ามีความเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น ระยะเวลาในการใช้ ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับคุ้มค่าเพียงใด ซึ่งพอสรุปถึงลักษณะและวิธีการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1.) การนำแหล่งชุมชนมาสู่ห้องเรียน เช่น การเชิญวิทยากรมาบรรยาย สาธิต ตลอดจน วัสดุ อุปกรณ์ 2.) การนำนักเรียนไปสู่ชุมชน เช่น การศึกษานอกสถานที่ ฝึกงานตามสถานประกอบการ การสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งวิทยาการ

เนื่องจากการใช้แหล่งวิทยาการประกอบการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ครูผู้สอนจะต้องจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ตรงแก่นักเรียนเพราะการเรียนการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว นั้น นักเรียนได้รับประสบการณ์ไม่เพียงพอถ้านักเรียนได้รับประสบการณ์จริงโดยได้เห็น ได้ยิน ได้ตาม ได้ฟัง และได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ นักเรียนเข้าใจในการเรียนเนื้อหานั้น ๆ มากขึ้นซึ่งได้มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

ภพ เลหาไพบูลย์ (2542 : 240-241) กล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการสรุปได้ดังนี้ การใช้แหล่งวิทยาการเป็นการเรียนรู้จากการได้ปฏิสัมพันธ์กับแหล่งวิทยาคารนั้นๆจนเกิดการรับรู้ การคิด การกระทำซึ่งจะนำไปสู่การสรุปหรือการค้นพบความรู้ด้วยตัวเองเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้หลายๆด้าน ทั้งยังเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียน และกระตุ้นความสนใจสิ่งใหม่ๆ การได้รับประสบการณ์ตรงมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและข้อมูลจริง ซึ่งไม่อาจทดแทน โดยการใช้สื่อการสอนอื่นๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์และทิศทางของปัญหาที่เรียนอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ประหยัด จีรวรพงษ์ (2535 : 95) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการนำแหล่งวิทยาการมาเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้
2. ทำให้การเรียนมีคุณค่าและเกิดผลดี
3. ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข
4. ทำให้ผู้เรียนสามารถร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

สุวัตร พุทธเมธา (2534 : 67-71) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการใช้แหล่งวิทยาการมาประกอบการเรียนการสอน จะช่วยให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของการเรียนมากยิ่งขึ้น
2. ทำให้สะดวกในการใช้ เนื่องจากมีอยู่ในชุมชนแล้วเพียงแค่ครูสำรวจและเลือกใช้

ให้เหมาะสม

3. ประหยัดงบประมาณและเวลา

4. ทำให้เกิดการตื่นตัวในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือ
สิ่งอื่นเพื่อจะก่อให้เกิดการเรียนรู้

5. ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6. ปลูกฝังและส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียนและชุมชน

เคนเวอร์ธี่ (Kenworthy 1992 : 167) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้แหล่งวิทยาการ
ประกอบการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม

3. ช่วยให้ผู้เรียนเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของตนเมื่อจบ
จากการศึกษาออกไปแล้ว

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาสามารถทำได้ด้วยตัวเอง ซึ่งจะ
ทำให้เขารักการทำงาน และทำงานเป็น เมื่อเขาจบการศึกษาออกไปแล้ว

5. ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน เข้าใจสภาพปัจจุบันและปัญหาของ ท้องถิ่น
รู้สึกรัก และหวงแหน อันจะนำไปสู่แนวคิดที่จะปรับปรุงท้องถิ่นของตนให้ดียิ่งขึ้น

6. นักเรียนจะได้รับความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในชุมชนของตนเพราะเขาได้
เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนอกจากนี้แล้วประโยชน์จากแหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในชุมชนเป็น
ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนอีกรูปแบบหนึ่งที่ดึงชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนให้
ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้และทักษะแก่นักเรียน เช่น ช่วยเหลือ ในการฝึกงานของ
นักเรียนช่วยเหลือจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นต้น นำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ นับว่ามี
ส่วนสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดหา หรือนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น
ของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียน
ฟังหรือสาธิตให้นักเรียนดู การพานักเรียนไปศึกษาดูงาน หรือฝึกงานนอกสถานที่ การให้นักเรียนไป
สัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ชำนาญเฉพาะด้านในท้องถิ่น การให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่ง
เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนและการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติในการ
จัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนรักการ
ทำงาน เกิดทักษะและมีนิสัยที่ดีในการทำงานอันจะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไปจาก
ประโยชน์ของการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสามารถนำมาประกอบการเรียนการสอนพอสรุปได้ดังนี้

1. แหล่งวิทยาการจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างชีวิตนักเรียนกับชีวิตที่มีอยู่ใน
ชุมชน สามารถนำเอากิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบทเรียนได้

2. ช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขาดอุปกรณ์การสอนได้ดี
3. นักเรียนสนใจที่จะเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย
4. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
5. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
6. เพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ตรงให้แก่นักเรียน

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์จากการใช้แหล่งวิทยาการ ทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของแหล่งการวิทยาการในชุมชน

2. แหล่งวิทยาการเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

สภาพการใช้แหล่งวิทยาการในปัจจุบันของจังหวัดนนทบุรี จากการสำรวจรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมประเภทแหล่งวิทยาการของจังหวัดนนทบุรี เขต 1 ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

วัดเฉลิมพระเกียรติ ไพรณิย์ บ้านขนมไทย แม่น้ำเจ้าพระยา ศาลากลางหลังเก่า โรงกระถาง

3. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 12) ประกอบด้วย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา

ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกร่วมในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

กล่าวโดยสรุป ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

4. เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

4.1 การบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

การกำหนดหลักการ การบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ (www.non1.co.th)

4.1.1 การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้ประหยัด สายการบังคับบัญชาสั่งลงการประสานงานและการประเมินผลรวดเร็วขึ้น

4.2.2 ความรับผิดชอบ ในการดูแลประชากรในการบริหารงานมีน้อยลง ในระดับต่ำกว่า กระทรวงศึกษาธิการลงมานั้นจากเดิมที่จัดการศึกษาในรูปแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ

กลุ่มโรงเรียน ซึ่งใช้กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนในระดับที่เรียกว่ามัธยมศึกษานั้นก็จัดการผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาเช่นกัน ส่วนสถานศึกษาเอกชนก็จะจัดการศึกษาและประสานงานกันเฉพาะในกลุ่มเอกชนจนเปลี่ยนเป็นเขตพื้นที่การศึกษาลงมาสู่สถานศึกษาและมีการประสานงานร่วมกัน

4.2.3 การจัดโครงสร้าง องค์กร และการแบ่งส่วนงานของเขตพื้นที่ศึกษา

เป็นองค์กรขนาดเล็กที่กำหนดจำนวนบุคลากรให้น้อยลง เน้นการสร้างความปลอดภัย และรัฐต้องการนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

4.2.4 สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการมากขึ้น เนื่องจากองค์กรเหนือสถานศึกษามีระดับเดียวที่สามารถจัดการ ตัดสินใจได้ง่าย และรวดเร็ว ลดขั้นตอนในการประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ประกอบด้วยสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 32 โรงเรียน มีการจัดโครงสร้างภายในสำนักงานเขตพื้นที่ และอนุกรรมการข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) มีหน่วยตรวจสอบภายในสำนักงานเขตออกเป็นกลุ่มงานดังนี้

- 1) กลุ่มอำนวยการ ทำหน้าที่บริหารทั่วไป ประชาสัมพันธ์และการเงิน
- 2) กลุ่มงานนโยบายและแผน จัดการเกี่ยวกับแผนพัฒนาปฏิบัติการจัดตั้ง จัดสรรงบประมาณ ติดตามประเมินผล การจัดข้อมูลสารสนเทศ
- 3) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จัดส่งเสริมคุณภาพการศึกษา กิจกรรมนักเรียนดูแลกองทุน สวัสดิการ ส่งเสริมกิจกรรมพิเศษ ส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน
- 4) กลุ่มงานนิเทศติดตามและประเมินผล การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ วัดและประเมินผลการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี นิเทศติดตาม ประเมินระบบบริหาร ระบบประกันคุณภาพภายใน คณะกรรมการนิเทศ
- 5) กลุ่มบริหารงานบุคคล ดูแลงานบุคลากร อัตรากำลัง งานวินัยและนิติกร กลุ่มอนุกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา)

6) กลุ่มงานส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

4.2.5 บทบาทและหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดว่า คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลจัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาค่ากว่าระดับปริญญา รวมทั้งพิจารณาจัดตั้ง ยุบรวมหรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กร

เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

หลักการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอาศัยหลักการในการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาตาม มาตรา 9 ดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา
3. มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษาโดยอาศัยแนวทางและวิธีการต่อไปนี้

3.1 มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพขององค์กร มาตรฐานการปฏิบัติงานขององค์กรและมีดัชนีชี้วัดคุณภาพขององค์กรที่สามารถประเมินและเปิดเผยต่อสาธารณชนได้

3.2 มีการบริหารและจัดการตามเกณฑ์มาตรฐาน และดัชนีชี้วัดคุณภาพที่กำหนด

3.3 มีการประเมินคุณภาพขององค์กร โดยคณะกรรมการทั้งภายในและภายนอกองค์กร

3.4 มีการรายงานผลประเมินต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ และเปิดเผยการประเมิน

3.5 มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาคุณภาพตามเงื่อนไขมาตรการและช่วงเวลาที่กำหนด

4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการจัดการศึกษา นั้นคือทั้งเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวคิดและวิธีการในการระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา

6. มีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะไม่บริหารจัดการศึกษาโดยลำพัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาบริหารจัดการ โดยอาศัยคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆให้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ ไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาเพียงอย่างเดียว

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง การใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครู ประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้ งานวิจัยภายในประเทศ

ภัทรภรณ์ มานิตย์(2550) การจัดการแหล่งเรียนรู้ได้มีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษา สํารวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ และกำหนดครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ บางส่วนที่ไม่มีการจัดการคือ จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนวิทยากรท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ และเปิด โอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอุดหนุนสำหรับงบประมาณ

วาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2550 : 557 - 561) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการใช้แหล่งวิทยาการ สำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่ครูกำหนดให้นักเรียนทำหลัง การศึกษาแหล่งเรียนเป็นการให้นักเรียนทำรายงานส่งครู

ปาริชาติ สุจริต (2547) ได้ศึกษาผลการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประกอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ทรัพย์ในดิน พบว่า แหล่งวิทยาการชุมชนในจังหวัดลพบุรีที่สามารถนำมาประกอบการ สอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ทรัพย์ในดิน มีจำนวนรวมทั้งหมด 15 รายการ และนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประกอบการสอน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หลังการสอนสูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01

นวลศรี ธีราช (2545) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แหล่งวิทยาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ในท้องถิ่นเพื่อ พัฒนาหลักสูตรในตำบลมหาวัน กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ตำบลมหาวัน ในจำนวน 12 หมู่บ้านมีแหล่งวิทยาการหรือแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านปริมาณและ คุณภาพสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนหรือ ผู้สนใจทั่วไปอย่างมี ประสิทธิภาพได้ระดับหนึ่ง

โปรยทอง แซ่แต้ (2545) ศึกษาการใช้แหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่ามีการนำแหล่งวิทยาการมาใช้ 5 ประเภท คือ บุคคล ธรรมชาติ สถานที่ องค์กรสังคมและวัฒนธรรม สิ่งประดิษฐ์ มีการใช้น้อย

กรรณิการ์ ทรงสัตย์ (2544) ได้พัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้เนื้อหาท้องถิ่นสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยสร้างบทเรียนจากเนื้อหาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่สำคัญต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น และให้ความสนใจใน การร่วมกิจกรรมและส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น

ไพโรจน์ พรหมสุวรรณ (2544) ได้พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อจากสิ่งแวดล้อมจะเรียนอย่างมีความสุข สนุกสนานและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วิสากุล กองทองนอก (2543 : 132 – 141) วิจัยเรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า งานด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย สำหรับวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยภาพรวมมีวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้โดยอ้อมมากกว่าโดยตรง โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษา มีวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานอาคารสถานที่

สมใจ แซ่โจ้ว (2541 : 74 – 75) ได้ศึกษาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดชนะสงครามและโรงเรียนวัดบูรณาวาส กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในด้านระเบียบวินัย และความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ในที่ต่างๆการประเมินผลทางด้านความรู้ของนักเรียน นักเรียนตอบคำถามได้ในช่วง 95 - 100% และพึงพอใจอย่างมากในแหล่งวิทยาการที่ศึกษา รวมถึงวิทยากรนำชม นักเรียนมีความพึงพอใจการศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียนกว่าร้อยละ 90

ณรงค์ ก่องแก้ว (2541 : 143 - 147) ได้ศึกษาการใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน พบว่า สภาพการใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่น คือทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นและทรัพยากรทางสังคม ในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีลักษณะที่ดำเนินการได้แก่ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม และ การปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม ส่วนการจัดสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ มีการดำเนินการน้อย อีกทั้งพบปัญหาการนำแหล่งวิทยาการท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

สุรจิตร ทิบบัว (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการสอนวิชาสังคม สังกัดกรมสามัญศึกษาของจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของแหล่งชุมชนที่ใช้มากโดยส่วนใหญ่ คือ ประเภทบุคคล ได้แก่พระสงฆ์ นักบวช ชี ประเภทสถานที่ ได้แก่ห้องสมุด ประเภทที่มีการใช้เป็นส่วนน้อย คือ แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และความเชื่อ ลักษณะการใช้ พบว่า ส่วนใหญ่ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ส่วนเวลาที่ใช้ในเวลาเรียนปัญหาและอุปสรรค ในการไปศึกษานอกสถานที่ ครู นักเรียนขาดการวางแผน และเตรียมตัว การติดต่อวิทยากรมาบรรยายมีปัญหาเรื่องไม่ทราบแหล่งวิทยากร วิทยากรบรรยายไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนดให้ ผู้บริหาร

ไม่ให้การสนับสนุนความต้องการและข้อคิดเห็น ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้แหล่งประกอบการสอนและเห็นว่าแหล่งชุมชนจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหา และประสบการณ์มากยิ่งขึ้น

วนิดา เลาหวัฒน์ (2536 : 105 – 113) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาการชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาการชุมชนเกี่ยวกับขอบเขต ลักษณะการใช้ ปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครู ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาการชุมชนผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาเอกชน และสังกัดเทศบาล มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาการชุมชนมากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมแห่งชาติ 6 เรื่อง คือ ครูไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิชาการชุมชนนั้น ๆ อย่างเพียงพอเสียเวลาการติดต่อแหล่งวิชาการชุมชนมีพิธีการมากเกินไป ผู้บริหารไม่สนับสนุน นักเรียนไม่สนใจไปศึกษานอกสถานที่ และเจ้าหน้าที่แหล่งวิชาการชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ

พิชชา นันทวิเขตพงษ์ (2536 : 85 – 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แหล่งชุมชนประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ผลการวิจัยพบว่า แหล่งชุมชนส่วนใหญ่ที่ใช้ คือ ห้องสมุด ครูใช้แหล่งชุมชนในเวลาเรียนวิธีการที่ครูใช้ คือ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและการสำรวจชุมชน กิจกรรมก่อนใช้ คือ ครูและนักเรียนวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนส่วนกิจกรรมหลังจากการใช้ การสรุปร่วมกันและการอภิปรายร่วมกัน ปัญหาส่วนใหญ่ในการใช้แหล่งชุมชน คือ ผู้ปกครองไม่สนับสนุน ระเบียบการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ไม่คล่องตัวไม่มีค่าใช้จ่ายในการใช้แหล่งชุมชน

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2535 : 118, 126) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแหล่งวิชาการประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทและลักษณะการใช้ประโยชน์ของแหล่งทรัพยากรชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงและเพื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอนวิชาการสังคมศึกษาทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ส่วนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนซึ่งมีจำกัด ในการวัดผลและประเมินผล ทำได้ไม่เต็มที่ วิทยากรและเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน นักเรียนบางส่วนยังไม่เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนรวมทั้งขาดทักษะในการใช้ ครูวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็น ว่าสมควรใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีประโยชน์มาก ทำ

ให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรง รู้จักวิธีค้นคว้าหาความรู้ และทำให้นักเรียนเกิดความรักผูกพัน และภูมิใจท้องถิ่นของตน

ประพนธ์ จันทรัตน์ (2532 : 119 – 124) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้และปัญหาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ในโรงเรียนงานวิชาการนั้น ประเภทบุคคล ได้แก่ศึกษานิเทศก์ ครู อาจารย์โรงเรียนอื่น และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ประเภททรัพยากรทางวัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่สถานประกอบการ และห้องสมุดประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน หิน แร่ และวนอุทยาน ลักษณะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ลักษณะขอคำปรึกษาหารือ หรือข้อเสนอแนะและขอพิมพ์เอกสารทางวิชาการ

ชำนาญ วัฒนะ (2529 : 432 – 508) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหา และอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นโรงเรียนดีเด่นกับโรงเรียนธรรมดาผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน ในการบริหารงานวิชาการที่ประสบปัญหาหนักที่สุด คือ โรงเรียนไม่มีงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนทรัพยากรในชุมชนประเภทบุคคลบางกลุ่มที่เชิญมาเป็นวิทยากร และปัญหาระดับมาก คือ ทรัพยากรประเภทบุคคลบางกลุ่มไม่มีเวลาว่างพอที่จะให้ความช่วยเหลืองานบริหารด้านวิชาการ ครูประสบปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาระดับมากที่สุด ไม่มีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และปัญหาระดับมาก คือ เมื่อใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องรับผิดชอบมากขึ้น

ประสิทธิ์ อามาตร์ (2529 : 134 – 136) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้แหล่งชุมชนในการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 10 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 10
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการสอนกับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในสภาพจริงของครู โรงเรียนประถมศึกษาที่สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่

6 เขตการศึกษา 10 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูอยู่ระดับปานกลาง ในด้านค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร ครูไม่สะดวกที่จะไปติดต่อกับวิทยากรที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ครูไม่มีเวลาศึกษาและวางแผนเชิญวิทยากรที่เหมาะสมกับงานไว้ล่วงหน้า เสียค่าใช้จ่ายสูง นักเรียนไม่มีความสามารถที่จะไปสัมภาษณ์หรือศึกษาด้วยตนเอง ผู้หรือผู้อำนวยการไม่ค่อยมีเวลาและขาดงบประมาณที่จะซื้ออุปกรณ์ที่หายากในท้องถิ่น ส่วนปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อยคือผู้บริหารและครูในโรงเรียนเดียวกันไม่สนับสนุน ไม่เห็นคุณค่า และความสำคัญของการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือจากงานวิจัยในประเทศ สามารถที่จะสรุปได้ดังนี้ ประเภทของแหล่งชุมชนที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา บุคคล คือ ศึกษานิเทศก์ ครู – อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญสถานที่ คือ ห้องสมุด โรงพยาบาล ลักษณะการใช้ เชิญวิทยากรมาบรรยาย ให้คำปรึกษา ยืมเอกสารสิ่งพิมพ์ เวลาที่ใช้ จะเป็นช่วงเวลาเปิดเรียน ปัญหาอุปสรรคในการใช้ มีเวลาในการใช้อย่างจำกัด ขาดแคลน เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนผู้บริหารไม่สนับสนุน ระยะห่างไกล ขาดงบประมาณสนับสนุน วิทยากรไม่มีเวลามาให้ความรู้ระเบียบทางราชการมีมากเกินไป ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการสอนเพราะจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

การ์เดลล่า (Gardella 1995 : 3362A – 3363A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนมากน้อยเพียงใด โดยศึกษาจากนักเรียนหญิงจำนวน 4,505 คน ซึ่งอยู่ในเกรด 6, 9 และ 12 ของเมืองดีทรอยต์ ใช้วิธีการสำรวจ ใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 67 ข้อ ที่ถามเกี่ยวกับการบริหารของรัฐ การขนส่ง การพาณิชย์ การอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสถานที่ที่นักเรียนเคยไปมาแล้ว ไม่ว่าจะไปด้วยเหตุผลใดก็ตามผลการวิจัยพบว่า

1. ครูไม่คาดคะเนได้ว่านักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงนั้นมาแล้ว
2. โรงเรียนบางแห่งยังไม่ได้ใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนอย่างเพียงพอ
3. โรงเรียนยังไม่ค่อยจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน
4. วัด และสโมสรต่าง ๆ ให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียนน้อยมาก
5. ส่วนใหญ่นักเรียนรับประสบการณ์ตรงจากบ้าน
6. ประเภทที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงคือ กิจกรรมนันทนาการ และวัฒนธรรม

ที่ได้จากกิจกรรมของรัฐมีส่วนน้อย

7. สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ไม่มีผลต่อประสบการณ์ตรงของนักเรียนเบเกอร์ (Baker 1975 : 3384) ได้ทำการวิจัยเรื่อง The Effects of Community Resources Base Law Curriculum Upon the Attitudes and Knowledge of Senior High School Social Studies Students โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรวิชากฎหมาย ทศนคติ และความรู้ของนักเรียน

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนวิชากฎหมาย และระบบการเมืองการปกครองใน 1 เทอม ตัวอย่าง ประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 โรงเรียน ในเขตแองการาฟอลด์ รัฐนิวยอร์ก โดย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 138 คน กลุ่มควบคุม 117 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ภาคความรู้ 2 ตอน ภาคทัศนคติ 2 ตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมา จากการที่นักเรียนเข้าไปใช้แหล่งวิชาการเป็นพื้นฐาน ในการเรียนวิชากฎหมาย
2. การเรียน โดยวิธีปฏิบัติจริงทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายทั่วไป และ รัฐธรรมนูญดีขึ้น
3. การที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับชุมชน จะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชนเกี่ยวกับกฎหมาย และสิ่งแวดล้อมทางการเมือง การปกครองมากขึ้น

สรุป ได้ว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งวิชาการในการเรียนการสอน ยังไม่มีผู้ใดที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้แหล่งวิชาการของครูประถมศึกษาในการสอนภาษาไทย ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การใช้แหล่งวิทยาการของครูประถมศึกษาในการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการใช้แหล่งวิทยาการในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของครูระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 การดำเนินการวิจัยครอบคลุมขั้นตอน ดังนี้ (1) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) การรวบรวมข้อมูล และ (4) การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 32 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 320 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ซึ่งมีขั้นตอนการได้มาของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย ใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน จากตารางได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสอบถามแบบเลือกตอบ และ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 2 ตอน จำนวน 90 ข้อ (2) แบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่จะสอบในแบบสอบถามโดยการศึกษาเอกสาร และ ตำรา ประกอบด้วย (1) วัตถุประสงค์ (2) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ใช้เรียนในแหล่งวิทยาการ (3) ประเภทของแหล่งวิทยาการ (4) ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ (5) วิธีการใช้แหล่งวิทยาการ (7) สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนด้วยแหล่งวิทยาการ (8) บทบาทของครูในการใช้แหล่งวิทยาการ (9) บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ (10) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในการใช้แหล่ง

วิทยาการ (11) ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ และ(12) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยาการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามและเนื้อหาสาระที่สอบถามตามสิ่งที่สอบเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบเลือกตอบ และแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	แปลความหมาย
5	การใช้อยู่ในระดับมากที่สุด
4	การใช้อยู่ในระดับมาก
3	การใช้อยู่ในระดับปานกลาง
2	การใช้อยู่ในระดับน้อย
1	การใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 4 สร้างแบบสอบถาม แบบสอบถามแบบ มี 3 ตอน จำนวน 18 ข้อ ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ **ตอนที่ 2** การใช้แหล่งวิทยาการของครูสำหรับการเรียนการสอน จำนวน 90 ข้อ ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นช่องรายการและช่องที่ประเมินความคิดเห็น 5 4 3 2 1 และ**ตอนที่ 3** ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการของครู เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับที่พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการ จำนวน 1 คน และด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 1 คน (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงไว้ในภาคผนวก) ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบข้อคำถามให้ตรงกับสิ่งที่จะสอบถาม และมีความชัดเจน และภาษาที่ใช้ในข้อคำถาม เข้าใจความชัดเจนง่ายและมีผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินคุณภาพของแบบสอบถามโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (แบบประเมินแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก) สำหรับข้อเสนอแนะที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้ปรับปรุงได้กำหนดไว้ขั้นที่ 6

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- (1) ปรับข้อคำถามในหัวข้อการใช้แหล่งวิทยาการให้มีความชัดเจน
- (2) เรียงลำดับข้อคำถามย่อยในขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการใหม่
- (3) ตัดข้อคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้แหล่งวิทยาการ

ขั้นที่ 7 สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเทพประทานพร จังหวัดคนทบุรี จำนวน 30 คน ผลการทดลองใช้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจภาษาที่ใช้และเข้าใจข้อคำถามแต่ละข้อเป็นอย่างดี โดยในแบบสอบถาม ได้ให้กลุ่มตัวอย่างทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางซึ่งมีให้เลือก 2 ช่อง คือ เข้าใจ กับ ไม่เข้าใจ ในข้อคำถาม หลังจากทดลองใช้พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบว่า “เข้าใจ” ในข้อคำถามทุกข้อ

ขั้นที่ 8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จึงดำเนินการจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำมาใช้สอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 การใช้แหล่งวิทยาการของครูประถมศึกษาในการสอนวิชาภาษาไทย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 90 ข้อ

1. วัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 3 ข้อ
2. เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ใช้สอนในแหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 7 ข้อ
3. ประเภทของแหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 6 ข้อ
4. ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 27 ข้อ
5. วิธีการเรียนโดยใช้แหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 3 ข้อ
6. สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนด้วยแหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 6 ข้อ
7. บทบาทของครูในการใช้แหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 5 ข้อ
8. บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 5 ข้อ
10. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 7 ข้อ
11. ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 10 ข้อ
12. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยาการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทย
จำนวน 1 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน
ดังนี้

1. ขอความร่วมมือด้วยการทำหนังสือถึงผู้อำนวยการ โรงเรียน นำแบบสอบถามไปเก็บ
ข้อมูล และขอความร่วมมือให้คณะครูตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ประกอบด้วย
แบบสอบถาม จำนวน 180 ฉบับ
3. วันเวลา ในการแจกและรับแบบสอบถาม ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเพื่อใน วันที่ 16
มีนาคม 2552
4. จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน พบว่า แบบสอบถามที่แจก 180 ฉบับ ได้รับคืน 178
ฉบับ มีความสมบูรณ์ 138 ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กระทำการประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรม
คอมพิวเตอร์ รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

- 4.1 วิเคราะห์ ข้อมูล สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ
- 4.2 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการในการสอนวิชา
ภาษาไทย โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทนร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. สูตรค่าเฉลี่ย (Mean - \bar{X})

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อกำหนดให้	\bar{X}	คือ	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
	N	คือ	จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม

การวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็น กำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยตามแนวของ จอห์น ดับบลิว เบสท์ และเจมส์ วี คาห์น (John W. Best and James V. Kahn) ดังนี้ (Best, John W. and Kahn, James V. 1986 : 181 – 182)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	การใช้ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	การใช้ในระดับมาก
2.50 – 3.49	การใช้ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	การใช้ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	การใช้ในระดับน้อยที่สุด

3. สูตรค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation – S.D.) (Lafferty, Petter and Rowe, Julain, 1995 : 561 – 562)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อกำหนดให้	S.D.	คือ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$N \sum X^2$	คือ	ผลรวมยกกำลังสองของคะแนนทุกจำนวน
	$(\sum X)^2$	คือ	ผลรวมของคะแนนทุกจำนวนยกกำลังสอง
	N	คือ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยการใช้แหล่งวิทยาการของครูประถมศึกษา ในการสอนภาษาไทย ในเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามได้สอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 138 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77 นำมาวิเคราะห์ ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า (1)ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 92.75 เพศชาย ร้อยละ 7.24 (2)มีอายุระหว่าง 51 – 55 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.89 (2)มีอายุระหว่าง 46 - 50 ปี ร้อยละ 21.74 รองลงมา มีอายุระหว่าง 41 – 45ปี ร้อยละ 10.86 มีอายุระหว่าง 35 - 40 ปี ร้อยละ 8.69 มีอายุระหว่าง 56 - 60 ปี ร้อยละ 3.62 (3) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 97.82 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 3.62 (4)ประสบการณ์การสอนของครูมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 71.02 รองลงมา มีประสบการณ์ การสอนของครูระหว่าง 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.98 และ(5) ความถี่ในการใช้แหล่งวิทยาการของครู มากกว่า 2 ครั้งต่อภาคเรียนมากที่สุด ร้อยละ 81.15 และ 2 ครั้งต่อภาคเรียน ร้อยละ 18.14 (ดูตารางที่ 1 ในภาคผนวก)

ตอนที่ 2 การใช้แหล่งวิทยาการของครูสำหรับการเรียนการสอนภาษาไทย

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้แหล่งวิทยาการของครูเกี่ยวกับการกำหนด วัตถุประสงค์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีการใช้ แหล่งวิทยาการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมาก ดังนี้ (1)ใช้ประกอบการสอน($\bar{X}=4.01$) (2)ใช้เพื่อให้นักเรียนเป็นแหล่งความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=4.00$) และ(3)ใช้ส่งเสริมในการเรียน โดย นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง($\bar{X}=3.99$) (ดูตารางที่ 2 ในภาคผนวก)

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้แหล่งวิทยาการของครูเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาสาระ วิชาภาษาไทย โดยใช้แหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ มีการใช้แหล่งวิทยาการกำหนดเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทยที่ใช้แหล่งวิทยาการ ในระดับ

มากที่สุด คือ การเขียน ($\bar{X}=4.51$) และอยู่ในระดับมาก ดังนี้ (1) การอ่าน($\bar{X}=3.99$) (2) วรรณคดี ($\bar{X}=3.96$) (3) การฟัง ($\bar{X}=3.94$) (4) การดู ($\bar{X}=3.94$) (5) หลักการใช้ภาษา($\bar{X}=3.94$) และ(6) การพูด ($\bar{X}=3.93$) (ตารางที่ 3 ในภาคผนวก)

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้ประเภทของแหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า ครูใช้แหล่งวิทยาการ ประเภทสถานที่ คิดเป็นร้อยละ มีดังนี้(1.) วัดเฉลิมพระเกียรติ (ร้อยละ 94.20) (2.) ไปรษณีย์(ร้อยละ 84.80) (3.)บ้านขนมไทย (ร้อยละ 83.33) (4.)แม่น้ำเจ้าพระยา (ร้อยละ 75) (5.) ศาลากลางหลังเก่า (ร้อยละ 72.64) และ (6.) โรงกระถาง (ร้อยละ 71.01) (ดูตารางที่ 4 ในภาคผนวก)

4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$)

1. **ขั้นวางแผนการใช้แหล่งวิทยาการ** มีการใช้อยู่ในระดับมาก ดังนี้ (1) การจัดทำหลักสูตร ($\bar{X}=3.99$) (2)ทำแผนการใช้แหล่งวิทยาการ ($\bar{X}=3.99$) (3)เสนอโครงการการใช้แหล่งวิทยาการ ($\bar{X}=3.99$) (4) ติดต่อวิทยาการ/เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยาการ($\bar{X}=3.99$) และ(5) จัดทำโครงการใช้แหล่งวิทยาการ($\bar{X}=3.98$)

2. **ขั้นเตรียมการใช้แหล่งวิทยาการ** มีการใช้อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม ดังนี้ (1)สำรวจแหล่งวิทยาการ($\bar{X}=4.10$)(2) เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=4.09$) (3)เตรียมหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง($\bar{X}=4.09$) (4)เตรียมอาหารและเครื่องดื่ม($\bar{X}=4.09$) (5)เตรียมงบประมาณ ($\bar{X}=4.03$) (6)เตรียมสื่อ/คู่มือการใช้ ($\bar{X}=4.01$) และ(7) เตรียมของขวัญของที่ระลึกแก่วิทยาการ/เจ้าหน้าที่($\bar{X}=4.01$)

3. **ขั้นดำเนินการใช้แหล่งวิทยาการ** มีการใช้อยู่ในระดับมาก ดังนี้

3.1 **ก่อนใช้แหล่งวิทยาการ** (1)ปฐมนิเทศ/ให้ความรู้พื้นฐาน ($\bar{X}=4.10$) (2)ทำแบบทดสอบก่อนเรียน($\bar{X}=4.09$) และ(3)แจกเอกสารประกอบการใช้แหล่งวิทยาการ ($\bar{X}=4.09$)

3.2 **ระหว่างใช้แหล่งวิทยาการ** (1)ฟังการบรรยาย ($\bar{X}=4.02$) (2)บันทึกสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความรู้ที่ได้รับ ($\bar{X}=4.01$) (3) ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม/การอภิปรายกลุ่ม/สรุป ($\bar{X}=4.01$)

3.3 หลังใช้แหล่งวิทยาการ (1)การฝึกเขียน($\bar{X}=4.01$) (2)ทดสอบหลังเรียน($\bar{X}=3.99$) และ(3) สร้างชิ้นงาน ($\bar{X}=3.93$)

4. ชั้นประเมินการเรียน (1)ประเมินการเรียน โดยการใช้แหล่งวิทยาการ โดยผู้เรียน ($\bar{X}=4.07$) (2)ประเมินการเรียน โดยการใช้แหล่งวิทยาการ โดยวิทยากร ($\bar{X}=4.06$) (3)ประเมินการเรียน โดยการใช้แหล่งวิทยาการ โดยครู ($\bar{X}=4.06$) และ(4) แจ้งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ($\bar{X}=4.01$) (ดูตารางที่ 5 ในภาคผนวก)

5) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการเรียนโดยใช้แหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ วิธีการเรียน โดยใช้แหล่งวิทยาการในระดับมากที่สุด คือ (1) เรียนกับครู / วิทยากร / เจ้าหน้าที่ ($\bar{X}=4.74$) และในระดับมาก คือ (1) เรียนด้วยตนเอง ($\bar{X}=4.04$) และ (2)เรียนกับเพื่อน($\bar{X}=4.02$) (ดูตารางที่ 6 ในภาคผนวก)

6) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนด้วยแหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสื่อที่ใช้ประกอบการเรียน โดยแหล่งวิทยาการ อยู่ในระดับมาก คือ (1) สื่อของจริง ($\bar{X}=4.45$) (2) สไลด์คอมพิวเตอร์($\bar{X}=4.32$) (3)ใบงาน($\bar{X}=4.30$) (4) เอกสารประชาสัมพันธ์($\bar{X}=4.32$) (5)ใบความรู้($\bar{X}=4.30$) และ(6) สื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X}=4.17$) (ดูตารางที่ 7 ในภาคผนวก)

7) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทบาทของครูในการใช้แหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บทบาทของครูในการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับมาก ดังนี้ (1) ประสานงานกับวิทยากรเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยาการ($\bar{X}=4.30$) (2) จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการเรียน($\bar{X}=4.10$) (3) เป็นแหล่งความรู้บางส่วน($\bar{X}=4.05$) (4) ให้คำปรึกษาและแนะนำระหว่างเรียน($\bar{X}=4.01$) และ(5) ประเมินผลการเรียนของนักเรียนและวิทยาการ($\bar{X}=4.01$) (ตารางที่ 8 ในภาคผนวก)

8) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อบทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการในระดับมากที่สุด คือ ชักถามข้อสงสัย ($\bar{X}=4.80$) และในระดับมาก คือ (1) ตั้งใจปฏิบัติงาน

($\bar{X}=4.01$) (2) มีส่วนร่วมในการเรียน($\bar{X}=3.96$) (3) มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}=3.96$) และ(4)ตรงต่อเวลา($\bar{X}=3.96$) (ดูตารางที่ 9 ในภาคผนวก)

9) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับมาก คือ (1) นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X}=3.98$) (2) นักเรียนมีความสามารถจับประเด็นสำคัญได้($\bar{X}=3.96$) (3) นักเรียนมีความรับผิดชอบ ($\bar{X}=3.96$) (4) นักเรียนมีนิสัยรักการเขียนและอ่าน($\bar{X}=3.94$) (5) นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้($\bar{X}=3.94$) (6) นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.94$) และ(7) นักเรียนมีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก($\bar{X}=3.94$) (ดูตารางที่ 10 ในภาคผนวก)

10) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.00$)เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อทุก ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับมาก ดังนี้

1. ประโยชน์ที่ครูได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ (1) ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยาการเพิ่มขึ้น ($\bar{X}=4.02$) (2) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียน ($\bar{X}=3.98$) และ(3) ช่วยให้ครูสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับแหล่งวิทยาการ($\bar{X}=3.96$)

2. ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ (1) ช่วยให้นักเรียนนำสิ่งที่เรียนไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้($\bar{X}=4.18$) (2) ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสาระการเรียนรู้ที่เรียน ($\bar{X}=4.03$) (3) ช่วยสร้างความสนใจแก่นักเรียน($\bar{X}=4.02$) (4) ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง($\bar{X}=4.01$) (5) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ($\bar{X}=4.02$) และ (5) ช่วยให้นักเรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง($\bar{X}=3.94$) (ดูตารางที่ 11 ในภาคผนวก)

11) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยาการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของปัญหาและอุปสรรคในใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เวลาในการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X}=4.89$) และอยู่ในระดับมาก ดังนี้ (1)การขาดแคลนงบประมาณ($\bar{X}=4.33$) (2) ความพร้อมของวิทยาการ / เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยาการ

($\bar{X}=4.27$) (3) ผู้บริหารไม่สนับสนุน($\bar{X}=4.25$) (4) ผู้ปกครองไม่เห็นด้วย($\bar{X}=4.23$) (5) ความพร้อมของครู($\bar{X}=4.18$) (6) ความพร้อมของนักเรียน($\bar{X}=4.18$) (7) สภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรค($\bar{X}=4.17$) (8) กิจกรรมการใช้แหล่งวิชาการไม่กระตุ้นความสนใจ($\bar{X}=4.14$) (9) ขาดสื่อประกอบการใช้แหล่งวิชาการ($\bar{X}=4.10$) และ (10) ความพร้อมของแหล่งวิชาการ($\bar{X}=4.03$) (ดูตารางที่ 12 ในภาคผนวก)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย เรื่อง การใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและดำเนินการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาการใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในแหล่งวิทยาการของครู
2. เพื่อศึกษาประเภทของแหล่งวิทยาการที่ครูนำมาใช้
3. เพื่อศึกษาขั้นตอน วิธีการ และสื่อที่ใช้ประกอบการเรียน โดยใช้แหล่งวิทยาการของครู
4. เพื่อศึกษาบทบาทการใช้แหล่งวิทยาการของครู นักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ได้จากการใช้แหล่งวิทยาการ
5. เพื่อศึกษาประโยชน์ในการใช้แหล่งวิทยาการของครู
6. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยาการของครู

1.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 320 คน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จำนวน 178 คนในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2551 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ขนาดประชากร 320 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิดแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวนทั้งหมด 3 ตอน จำนวน 94 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ และผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับดี

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขอความร่วมมือด้วยการทำหนังสือถึงผู้อำนวยการ โรงเรียน นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือให้คณะครูตอบแบบสอบถาม เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 180 ฉบับ วัน เวลา ในการแจกและรับแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล เดือนมีนาคม 2552 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน พบว่าแบบสอบถามส่งไป 180 ฉบับ ได้รับคืน 138 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77

1.3 ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ต่อไปนี้

1.3.1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51 - 55 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป และมีความถี่ในการใช้แหล่งวิทยาการในการจัดการเรียนการสอน มากกว่า 2 ครั้งต่อภาคเรียน

1.3.2 ผลการใช้แหล่งวิทยาการสำหรับการเรียนการสอนภาษาไทยของครูพบว่า

- 1) วัตถุประสงค์การใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งวิทยาการในระดับมาก คือ ใช้เพื่อประกอบการสอน
- 2) เนื้อสาระการวิชาภาษาไทยที่ใช้กับแหล่งวิทยาการ พบว่า ครูสอนโดยใช้เนื้อหาแหล่งวิทยาการในระดับมากที่สุด คือ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการเขียน
- 3) ประเภทของแหล่งวิทยาการ พบว่า ที่ครูใช้มากที่สุด คือ วัสดุพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 4) ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า ครูใช้แหล่งวิทยาการประกอบการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก โดยขั้นวางแผนการใช้แหล่งวิทยาการ ครูจัดทำหลักสูตรโดยใช้แหล่งวิทยาการ ขั้นตอนการเตรียมการใช้แหล่งวิทยาการ ครูดำเนินการสำรวจแหล่งวิทยาการ ขั้นดำเนินการใช้แหล่งวิทยาการ โดยก่อนใช้แหล่งวิทยาการ ครูจัดปฐมนิเทศและให้ความรู้พื้นฐานแก่นักเรียนระหว่างใช้แหล่งวิทยาการ เป็นการเรียนโดยให้นักเรียนฟังการบรรยาย หลังใช้แหล่งวิทยาการให้นักเรียนประเมินการใช้แหล่งวิทยาการโดยนักเรียน

- 5) วิธีการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า นักเรียนใช้แหล่งวิทยาการประกอบการเรียนในระดับมาก คือ เรียนกับครู / วิทยาการ/เจ้าหน้าที่
- 6) สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนด้วยแหล่งวิทยาการ พบว่า ครูมีการใช้สื่อประกอบการเรียนในระดับมาก คือ สื่อของจริง
- 7) บทบาทของครูในการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า ครูมีบทบาทในการใช้แหล่งวิทยาการในระดับมาก คือ เป็นแหล่งความรู้บางส่วน
- 8) บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า นักเรียนมีบทบาทในการใช้แหล่งวิทยาการในระดับมากที่สุด คือ ชักถามข้อสงสัย
- 9) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับมาก คือ นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 10) ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า ครูได้ประโยชน์จากการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับมาก คือ ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยาการ นักเรียนได้ประโยชน์จากการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับมาก ช่วยให้นักเรียนนำสิ่งที่เรียนไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้
- 11) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยาการ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยการใช้แหล่งวิทยาการในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า

2.1 วัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า ครูใช้แหล่งวิทยาการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบการสอนในระดับมากกว่าวัตถุประสงค์อื่น ทั้งนี้เพราะว่า ในจังหวัดนนทบุรีมีแหล่งวิทยาการที่หลากหลายโดยในเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทยในแต่ละสาระสามารถใช้แหล่งวิทยาการประกอบการสอนได้หลายแหล่ง เช่น บ้านขนมไทย วัดเฉลิมพระเกียรติ ศาลากลางหลังเก่า แม่น้ำเจ้าพระยา โรงกระดังงา ไพรณิย์ ในประเด็นนี้มีข้อสนับสนุน คือ ความถี่ในการใช้แหล่งวิทยาการ พบว่า ครูมีการใช้แหล่งวิทยาการ มากกว่า 2 ครั้งต่อภาคเรียน และครูมีโอกาสเลือกใช้แหล่งวิทยาการดังกล่าวได้มาก

2.2 เนื้อหาสาระที่ใช้แหล่งวิทยาการในวิชาภาษาไทย พบว่า เนื้อหาสาระที่ครูใช้สอนในการเขียน ในระดับมากที่สุดมากกว่าเนื้อหาสาระอื่น โดยสอดคล้องกับสาระการเขียนที่เน้นให้นักเรียนสามารถใช้กระบวนการ เขียนสื่อสาร เขียนข้อความ เขียนเรียงความ ข่ความและเขียน

เรื่องราวในรูปแบบต่างๆ และเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียน
 เต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้สาระการเขียนเน้นให้นักเรียนเขียนบรรยายสื่อความจากสิ่งที่นักเรียนได้รับ
 จากแหล่งการเรียนรู้ที่นักเรียนไปศึกษามา ในการเรียนจากแหล่งวิทยาคารนั้นนักเรียนได้
 ประสบการณ์ตรง ในประเด็นสอดคล้อง รจนา เฉลิมชัย (2546) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ
 นักศึกษาโดยทำการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาเรียนด้วยแหล่งวิทยาคาร
 ประกอบวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพได้ทักษะการเขียนมากที่สุด

2.3 ประเภทของแหล่งวิทยาคาร พบว่า ครูใช้แหล่งวิทยาคารอยู่ในระดับมาก คือ วัดเฉลิม
 พระเกียรติ ทั้งนี้เป็นเพราะแหล่งวิทยาคาร อยู่ใกล้โรงเรียนทั้ง 32 แห่ง การเดินทางไปมาได้สะดวก
 และเป็นแหล่งวิทยาคารที่มีความงามพร้อมทั้งยังมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความสะดวก จากการศึกษา
 แหล่งวิทยาคารทำให้นักเรียนสามารถเขียนบรรยายพรรณนาเกี่ยวกับแหล่งวิทยาคารได้

2.4 ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาคาร พบว่า ครูมีการใช้แหล่งวิทยาคาร ประกอบการเรียนการสอน
 สอนอยู่ในระดับมากทุกชั้น คือ (1) ชั้นวางแผน พบว่า ครูดำเนินการจัดทำแผนการใช้แหล่ง
 วิทยาคาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาลี เก่งทอง (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
 บริหารจัดการแหล่งวิทยาคารกับคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียน
 มัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งวิทยาคาร มี
 การวางแผนการใช้แหล่งวิทยาคารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2) ชั้นเตรียมการ พบว่า ครูมีการดำเนินการ
 สำรองแหล่งวิทยาคาร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยาคารเพื่อนำไป
 ประกอบการวางแผนการใช้แหล่งวิทยาคารต่อไป (3) ชั้นดำเนินการ พบว่า ก่อนใช้แหล่งวิทยาคาร
 ครูมีการปฐมนิเทศและให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียน ทั้งนี้เพราะ เป็นขั้นที่สำคัญในการเรียน
 ด้วยแหล่งวิทยาคารคือ ให้นักเรียนเตรียมตัวก่อนใช้แหล่งวิทยาคารเป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียน
 นอกจากนี้ ระหว่างการใช้แหล่งวิทยาคาร ครูให้นักเรียนฟังการบรรยายจากวิทยากรประจำแหล่ง
 วิทยาคาร บันทึกสาระสำคัญที่ได้รับจากวิทยากรประจำแหล่งวิทยาคารและร่วมกันอภิปรายผลการ
 ใช้แหล่งวิทยาคาร หลังการใช้แหล่งวิทยาคาร ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการฟัง พูด อ่านและเขียนจาก
 การไปศึกษาแหล่งวิทยาคารโดยเขียนบรรยายจากสิ่งที่นักเรียนได้รับการเรียนด้วยแหล่งวิทยาคาร
 ซึ่งทั้งนี้กับเนื้อหาสาระที่ครูใช้ในการสอน โดยใช้แหล่งวิทยาคารคือการเขียนขั้นประเมิน ใ้
 นักเรียนเขียนบรรยายการใช้แหล่งวิทยาคารสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545:280-281) ได้เสนอ
 แนวทางการประเมินการเขียน เสนอเกณฑ์การให้คะแนนการเขียน โดยพิจารณาจากเนื้อหา
 ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา อักษรวิธีและความสะอาด

2.5 วิธีการเรียนโดยใช้แหล่งวิทยาคาร พบว่า ความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากที่สุด
 เกี่ยวกับวิธีการเรียนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ คือ เรียนกับครู / วิทยากร / เจ้าหน้าที่ ทั้งนี้เพราะ

การศึกษาแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ วิทยากร ครู เจ้าหน้าที่เพราะเป็นคนให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยากรนั้นๆ ทำให้นักเรียนได้เรียนกับผู้มีความรู้ความสามารถโดยตรง

2.6 สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนด้วยแหล่งวิทยากร พบว่า ครูมีการใช้สื่ออยู่ในระดับมาก คือ สื่อประเภทของจริง ทั้งนี้เพราะ การศึกษาแหล่งวิทยากรนั้นนักเรียนได้เรียนจากสื่อของจริง การศึกษาแหล่งวิทยากรเป็นการนำนักเรียนไปเรียนรู้จากแหล่งวิทยากรโดยตรง

2.7 บทบาทของครูในการใช้แหล่งวิทยากรพบว่า ความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับบทบาทของครูอยู่ในระดับมาก คือ ประสานงานกับวิทยากร เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยากร ทั้งนี้เพราะ การไปศึกษา แหล่งวิทยากรแต่ละครั้ง ครูต้องมีการวางแผนการใช้แหล่งวิทยากรไม่ว่าจะเป็นการเตรียมตัวก่อนใช้ เตรียมเนื้อหาสาระ ประสานงานกับแหล่งวิทยากร เตรียมงบประมาณ เพื่อให้ได้ผลการเรียน โดยใช้แหล่งวิทยากรเต็มตามศักยภาพ

2.8 บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยากร พบว่า ความคิดเห็นของครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ การบรรยายกับวิทยากรประจำแหล่งวิทยากรทำให้นักเรียนสามารถซักถามข้อสงสัยจากเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรประจำแหล่งวิทยากรได้โดยตรงเพราะเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านนั้นๆ

2.9 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ในการใช้แหล่งวิทยากร พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่านักเรียนมีคุณลักษณะนักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการศึกษาแหล่งวิทยากรนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู วิทยากร จึงเกิดเป็นการทำให้นักเรียนเป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน ประเด็นนี้ตรงกับข้อคำตอบบทบาทของนักเรียน คือ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนพบว่า การให้นักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทำให้นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

2.10 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยากร พบว่า ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยากรเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการศึกษาแหล่งวิทยากรเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่งทำให้ครูได้ความรู้เพิ่มและสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากชุมชนมาอธิบายหรือทบทวนได้เป็นอย่างดี ด้านนักเรียน ครูพบว่าช่วยให้นักเรียนนำสิ่งที่เรียนไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ การไปศึกษาแหล่งวิทยากรนักเรียนจะได้ประสบการณ์จริงโดยนักเรียนได้เห็น ได้ยิน ได้ถาม ได้ฟัง ที่สำคัญจะทำให้ นักเรียนเข้าใจในการเรียนเนื้อหานั้น ๆ มากขึ้นซึ่ง ได้ มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของแหล่งวิทยากร

2.11 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยากร พบว่า การศึกษาแหล่งวิทยากรนั้นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ อยู่ในระดับมาก คือ ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้เพราะการศึกษาแหล่ง

วิทยาการแต่ละครั้ง ต้องใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมและมีข้อจำกัดซึ่งต้องใช้เวลามากในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องคล้อยกับ วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2535 : 118, 126) ได้ วิจัยเรื่อง การศึกษาแหล่งเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ ประกอบการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั้งใน กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ส่วนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการใช้แหล่งเรียนรู้ซึ่งมีข้อจำกัด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัย ในทุกข้อคำถามที่อยู่ในระดับมากที่สุด มาเป็นข้อมูลในการเสนอแนะให้โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 นำไปใช้ในการปรับปรุงการใช้แหล่งวิทยาการให้มีประสิทธิภาพดังนี้

1) การวิจัยครั้งนี้ครูผู้สอน ใช้เนื้อหาสาระการเรียนในสาระการเขียน อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะต้องการให้นักเรียนได้ฝึกเขียนจากแหล่งการเรียนโดยตรง เพราะในแหล่งการเรียน มีทั้งสื่อของจริงและสามารถซักถามจากวิทยากรได้ ผลที่ได้ในครั้งนี้สามารถนำไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้

2) การวิจัยครั้งนี้ ในชั้นวิธีการเรียน ครูให้นักเรียนเรียนกับวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะครูต้องการให้นักเรียนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง เพราะถ้านักเรียนไม่เข้าใจ นักเรียนสามารถซักถามข้อสงสัยได้ตลอดเวลา

3) การวิจัยครั้งนี้ บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับมากที่สุด คือซักถามข้อสงสัย เพราะประเภทของแหล่งวิทยาการที่ครูนำนักเรียนไปศึกษานั้นต้องมีวิทยากรมาบรรยาย เพื่อให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยและสามารถกลับมาเขียนรายงานได้

4) การวิจัยครั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่ครูพบอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม เพราะการไปศึกษาแหล่งวิทยาการแต่ละครั้งต้องใช้เวลามากทำให้มีข้อจำกัดในการศึกษาจากแหล่งวิทยาการทำให้นักเรียนได้ความรู้ไม่เต็มศักยภาพ ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคที่พบในครั้งนี้ ครูควรจัดหาวิธีทัศนที่เกี่ยวกับแหล่งวิทยาการที่จะพานักเรียนไปศึกษานำมาให้นักเรียนศึกษาก่อนที่จะเผชิญประสบการณ์จริง เพราะจะทำให้ นักเรียนสามารถซักถามข้อสงสัยได้

3.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยากรในการสอนภาษาไทยของครูประถมศึกษา ซึ่งพบว่าโดยภาพรวม มีปัญหาและอุปสรรคในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย \bar{x} 4.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับมากทุกข้อ น่าจะได้มีการวิจัยครั้งต่อไป โดยเจาะลึกหรือสอบถามปัญหาในแต่ละด้าน เช่น ปัญหาที่เกิดจากแหล่งวิทยากร ปัญหาที่เกิดจากวิทยากร ปัญหาที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ ปัญหาที่เกิดจากตัวครู ปัญหาที่เกิดจากนักเรียน ปัญหาที่เกิดจากผู้ปกครอง ปัญหาที่เกิดจากผู้บริหาร และปัญหาที่เกิดจากงบประมาณ

1. ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งวิทยากรสำหรับครูภาษาไทยระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา ซึ่งพบว่า มีการใช้แหล่งวิทยากรเพื่อการเรียนการสอนในระดับมาก น่าจะมีการวิจัยครั้งต่อไปโดยสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยากร มีวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งวิทยากร เนื้อหาสาระที่นำมาใช้กับแหล่งวิทยากร ประเภทแหล่งวิทยากร ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยากร วิธีการใช้แหล่งวิทยากร สื่อที่ใช้ประกอบแหล่งวิทยากร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยากร ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากแหล่งวิทยากร และปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการใช้แหล่งวิทยากร
3. ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูจะใช้วิธีการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งวิทยากร จากวิทยากรเจ้าหน้าที่ เป็นผู้ให้ความรู้และครู ซึ่งพบว่ามีระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย \bar{x} 4.74 น่าจะมีการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตัววิทยากรและเจ้าหน้าที่หรือครูมีการสอน โดยใช้แหล่งวิทยากร เพื่อนำมาปรับปรุงการใช้แหล่งวิทยากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ (2534) *วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- กาญจนา เอกะวิภาต (2543) *การศึกษาของไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กรมวิชาการ (2545) *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- กระทรวงศึกษาธิการ (2542) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) *การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____ (2539) *การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) *การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน*
กรุงเทพมหานคร คุรุสภาลาดพร้าว
- ชาติ แจ่มนุช (2527) *การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอน*
ประชากรศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 1 วิทยานิพนธ์ ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชัยพจน์ รักราม (2542) *“แหล่งการเรียนรู้”* วารสารวิชาการ 2 กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2542) *“แหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นครอบครัว”* สารปฏิรูปการศึกษา
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536) *“การใช้สื่อการสอนในวิชาสังคมศึกษา”* เอกสารการสอนชุดวิชาสังคม
ศึกษา หน่วยที่ 8-15 นนทบุรี สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชนิดา วิสะมิตนันท์ (2541) *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนสงขลา หน่วยศึกษานิเทศก์*
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3
- ชำนาญ วัฒนะ (2529) *การศึกษาสภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการบริหารงานวิชาการ*
ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณรงค์ ก่องแก้ว (2541) *การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต*
ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดลำพูน วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ประไพ เกษแก้ว (2548) การบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการ
เรียนรู้วิทยาศาสตร์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์
เขต 1 วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- ประพันธ์ จันทรัตน์ (2533) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประถม แสงสว่าง (2539) การบริหารการศึกษาเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
ประยูรวงศ์จำกัด
- ประหยัด จีรวรพงษ์ (2535) เทคโนโลยีทางการสอน นครสวรรค์: แสงศิลป์การพิมพ์
- ประสิทธิ์ อามาตร์ (2529) การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐาน
อาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของครู ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 10
วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปาริชาติ สุจริต (2547) ผลการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประกอบการสอนวิทยาศาสตร์เรื่อง
ทรัพยากรในดิน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2535) การประถมศึกษากับการพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
กรุงสยามการพิมพ์
- ปัญญา ทองนิล (2537) การใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสร้าง
เสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ของครูโรงเรียนประถมศึกษา
จังหวัดเพชรบุรี วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โปรยทอง แซ่แต้ (2545) การใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเสรษฐ (2544) แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเด็กมีใจเพื่อใคร
วารสารวิชาการ
- นวลศรี ธีราช (2545) แหล่งวิทยาการสิ่งแวดล้อมศึกษาในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาหลักสูตร
ในตำบลมหาวัน กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นฤมล ดันธุระเศรษฐ์ (2533) เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการ
ชุมชน หน่วยที่ 1-8 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

- น้อมฤดี จงพยุหะ (2539) คู่มือการศึกษาวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มิตรสยาม
 พิชยา นันทวิเชตพงษ์ (2536) การใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาใน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของจังหวัดบุรีรัมย์ วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2541) กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์ศรีอนันต์การพิมพ์
- ภัทรภรณ์ มานิตย์ (2550) การจัดการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนโป่งสา จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภษิต บุญมงคล (2544) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียน
 มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วิชัย ราษฎร์ศิริ (2534) หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
 ไทยวัฒนาพานิช
- ภพ เลหาไพบูลย์ (2542) แนวการสอนวิทยาศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
 ไทยวัฒนาพานิช
- รัชนิกร ทองสุขดี (2543) เอกสารประกอบการสอน วิชาสารสนเทศเพื่อการสอนสังคมศึกษา คณะ
 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2550) การพัฒนาระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์โดยใช้แหล่งวิทยาการ
 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เทคโนโลยีการศึกษา วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา
 มหาวิทยาลัยบูรพา
- วนิดา เลหาวัฒน์ (2536) การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนวิทยาการชุมชนของโรงเรียน
 ประถมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
 ภาควิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิมลศรี อุปรมัยและคณะ (2542) การศึกษากับการพัฒนาชุมชน กรุงเทพฯ : เจริญผล
- วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2535) การใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาใน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ถัดดา สุขปรีดี (2534) โสตทัศนศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แพรววิทยา

- สกุล จันดี (2550) การใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
- สนั่น ศรีกอกอก (2540) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้หนังสือเรียนชุดพื้นฐานภาษาในโรงเรียน สังกัดประถมศึกษา จังหวัดลำพูน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุจริต เพ็ชรชอบ (2539) เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาไทย พิมพ์ครั้งที่ 5 หน่วยที่ 2 หน้า 93-94 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- สุทิน เนียมพลับ (2532) การประถมศึกษาและการศึกษาประชาบาล พิมพ์ครั้งที่ 9 ราชบุรี วิศวกรรมพิมพ์
- สุวัตร พุทธเมธา(2534) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กรุงเทพมหานคร พิระพธนา
- สุมาลี สังข์ศรี (2546) แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต สานสัมพันธ์วันเกษียณ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุดประกายใจ
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545) วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์
- สุรจิตร ทิบบัว (2538) การศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประกอบการสอน วิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาของจังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุภาพ ศรีหามบุตร (2547) แหล่งเรียนรู้ชุมชน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนสาระเศรษฐศาสตร์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิเขต 1 วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยี การศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุรัตนา ไตรโกชน์ (2542) การพัฒนาชุดการสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง หลักภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

- สำนักนิเทศพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2541) เอกสารพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์การศาสนา
- ลำลี เก่งทอง (2544) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้กับคุณลักษณะการเป็น
บุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต
การศึกษาที่ 5 วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- อุทัย บุญประเสริฐ (2537) การใช้แหล่งทรัพยากรของท้องถิ่นในการพัฒนาโรงเรียน
กับชุมชน นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- Deighton, Lee C. *The Encyclopedia of Education*. Vo 12. New York : The Macmillan, 1995.
- Gerdella, James Ronld. "Increasing Teacher Use and Awareness of Community Resources"
Dissertation Abstracts International. 6 (1995) : 3362 – A.
- Kenworthy, Leonard S. *Guide to Social Studies Teaching in Secondary School*. Belmont,
California : woodwarth, 1992.
- Michaclis, John U. (1992 : 466 - 476). *Social Studies For Children in a Democracy Recent
Trends and Development Englewood Cliffs, New Jersey* : Prentice – Hall, 1992
- Olsen , Edward G. *School and Community New Jersey* : Prentice – Hall, 1992.
- Wesley B. *Teaching Social Studies in High School 3rded*. Edilio, Boston :
D.C. Heath and Compang, 1998.

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์สุมนทิพย์ บุญสมบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา
ปัจจุบันเป็นรองศาสตราจารย์ ระดับ 9
ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. อาจารย์วราณี บุญยะไวโรจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดผลและประเมินผล
ปัจจุบันเป็นนักวิชาการชำนาญการ ระดับ 8
ของฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา
สำนักเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. อาจารย์ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา
ปัจจุบันเป็นอาจารย์
ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบสอบถาม

การใช้แหล่งวิทยาการของครูประถมศึกษา
ในการสอนภาษาไทย เขตพื้นที่ศึกษานนทบุรี เขต 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีจำนวน 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 การใช้แหล่งวิทยาการสำหรับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการสำหรับการเรียนการสอนวิชา

ภาษาไทย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ ()

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรี

() ปริญญาตรีโท

() ปริญญาตรีเอก

() อื่น.....

5. ท่านมีประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอนกี่ปี

() ต่ำกว่า 5 ปี

() 5 – 10 ปี

() 10 ปีขึ้นไป

6. ความถี่ในการใช้แหล่งวิทยาการในการจัดการเรียนการสอน

() 1 ครั้งต่อภาคเรียน

() 2 ครั้งต่อภาคเรียน

() มากกว่า 2 ครั้งต่อภาคเรียน

ตอนที่ 2 การใช้แหล่งวิทยาการสำหรับการเรียนการสอน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการใช้แหล่งวิทยาการประกอบการจัดการเรียนรู้ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติตามความเป็นจริง

ข้อ 1 ท่านกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับใด

ข้อ	วัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เพื่อใช้ประกอบการสอน					
2	ใช้เพื่อให้เรียนเป็นแหล่งความรู้ด้วยตนเอง					
3	ใช้ส่งเสริมในการเรียนโดยนักเรียนศึกษาด้วยตนเอง					

ข้อ 2 ท่านใช้แหล่งวิทยาการประกอบการสอนเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทยในระดับใด

ข้อ	สาระการเรียนรู้ที่ใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การอ่าน					
2	การเขียน					
3	การฟัง					
4	การดู					
5	การพูด					
6	หลักการใช้ภาษา					
7	วรรณคดี					

ข้อ 3 ท่านเคยหรือไม่เคยใช้ประเภทแหล่งวิทยาการต่อไปนี้

ข้อ	ประเภทของแหล่งวิทยาการ	เคย	ไม่เคย
1	บ้านขนมไทย		
2	เกาะเกร็ด		
3	แม่น้ำเจ้าพระยา		
4	ศาลากลางหลังเก่า		
5	โรงกระดังงา		
6	วัดเฉลิมพระเกียรติ		
7	ซอยช้าง		

ข้อ 4 ท่านคิดว่าขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการต่อไปนี้ท่านดำเนินการในระดับใด

ข้อ	ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	1. <u>ขั้นวางแผนการใช้แหล่งวิทยาการ</u>					
	1.1 จัดทำหลักสูตร					
	1.2 ทำแผนการใช้แหล่งวิทยาการ					
	1.3 จัดทำโครงการใช้แหล่งวิทยาการ					
	1.4 เสนอโครงการ การใช้แหล่งวิทยาการ					
	1.5 ติดต่อวิทยาการ/เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยาการ					
2	2. <u>ขั้นเตรียมการใช้แหล่งวิทยาการ</u>					
	2.1 สำรวจแหล่งวิทยาการ					
	2.2 เตรียมเนื้อหาภาษาไทย					
	2.3 เตรียมสื่อ/คู่มือการใช้					
	2.4 เตรียมงบประมาณ					
	2.5 เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก					
	2.6 เตรียมหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง					
2.7 เตรียมอาหารและเครื่องดื่ม						

ข้อ	ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	2.8เตรียมของขวัญของที่ระลึกแก่วิทยากร/เจ้าหน้าที่					
3	ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ					
	3.1 ก่อนใช้แหล่งวิทยาการ					
	3.1.1 ปฐมนิเทศ/ให้ความรู้พื้นฐาน					
	3.1.2 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน					
	3.1.3 แจกเอกสารประกอบการใช้แหล่งวิทยาการ					
	3.2 ระหว่างการใช้					
	3.2.1 ฟังการบรรยาย					
	3.3.2 บันทึกสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความรู้ที่ได้รับ					
	3.2.3 ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม/การอภิปรายกลุ่ม/ ฝึกปฏิบัติ/สร้างชิ้นงาน					
	3.3 หลังการใช้แหล่งวิทยาการ					
	3.3.1 เขียนทำรายงาน					
	3.3.2 สร้างชิ้นงาน					
	3.3.3 ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แหล่งวิทยาการ					
	4. ขั้นตอนประเมินผล					
	4.1 ประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการ โดยครู					
	4.2 ประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการ โดยวิทยากร					
	4.3 ประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการ โดยผู้เรียน					
	4.4 แจ้งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ					

ข้อ 5. ท่านใช้วิธีการเรียนโดยใช้แหล่งวิทยาการต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อ	วิธีการและกิจกรรมการเรียน โดยใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เรียนกับครู / วิทยากร / เจ้าหน้าที่					
2	เรียนด้วยตนเอง					
3	เรียนกับเพื่อน					

ข้อ 6. ท่านใช้สื่อประกอบการเรียนโดยใช้แหล่งวิทยาการระดับใด

ข้อ	สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนด้วยแหล่งกวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	สื่อสิ่งพิมพ์ 1.1 ใบความรู้ 1.2 ใบงาน 1.3 เอกสารประชาสัมพันธ์ 1.4 ป้ายนิเทศ					
2	ของจริง					
3	อุปกรณ์การทดลอง					
4	สไลด์คอมพิวเตอร์(PowerPoint)					
5	สื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD – ROM Multimedia วีดิทัศน์ VCD เครื่องข่าย Internet					
6	อื่นๆ (ระบุ).....					

ข้อ 7. ท่านใช้แหล่งวิทยาการในบทบาทของครูอยู่ในระดับใด

ข้อ	บทบาทของครูในการใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เป็นแหล่งความรู้บางส่วน					
2	ประสานงานกับวิทยากร/เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยาการ					
3	ให้คำปรึกษาและแนะนำระหว่างเรียน					
4	ประเมินผลการเรียนของนักเรียนและแหล่งวิทยาการ					
5	จัดเตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการเรียน					

ข้อที่ 8. นักเรียนของท่านมีบทบาทในการใช้แหล่งวิทยาการอยู่ในระดับใด

ข้อ	บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ตั้งใจปฏิบัติงาน					
2	ซักถามข้อสงสัย					
3	มีส่วนร่วมในการเรียน					
4	มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย					
5	ตรงต่อเวลา					

ข้อที่ 9. นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการใช้แหล่งวิทยาการในระดับใด

ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนมีความสามารถจับประเด็นสำคัญได้					
2	นักเรียนมีนิสัยรักการเขียน					
3	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้					
4	นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
5	นักเรียนมีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก					
6	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					
7	นักเรียนมีความรับผิดชอบ					

ข้อที่ 9. ท่านได้รับประโยชน์จากการใช้แหล่งวิทยาการ ในระดับใด

ข้อ	ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ประโยชน์ที่ครูได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ					
	1. ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างหลากหลาย					
	2. ช่วยให้ครูสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับแหล่งวิทยาการ					
	3. ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยาการเพิ่มขึ้น					
	ประโยชน์ที่ได้นักเรียนได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ					
	1. ช่วยสร้างความสนใจแก่นักเรียน					
	2. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง					
	3. ช่วยให้นักเรียนนำสิ่งที่เรียนไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้					
	4. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง					
	5. ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสาระการเรียนรู้ที่เรียน					
	6. ช่วยให้นักเรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง					

ภาคผนวก ค
ผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N=138)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
-ชาย	10	7.24
-หญิง	128	92.75
อายุ		
35 - 40	12	8.69
41 - 45	15	10.86
46 - 50	30	21.74
51 - 55	73	52.89
56 - 60	5	3.62
การศึกษา		
-ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	
-ปริญญาตรี	132	97.82
-ปริญญาโท	5	3.62
ประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอน		
-ต่ำกว่า 5 ปี	-	
- 5 - 10 ปี	40	28.98
- 10 ปีขึ้นไป	98	71.02
ความถี่ในการใช้แหล่งวิทยากร		
- 1 ครั้งต่อภาคเรียน	-	-
- 2 ครั้งต่อภาคเรียน	26	18.84
- มากกว่า 2 ครั้งต่อภาคเรียน	112	81.16

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับ
วัตถุประสงค์การใช้แหล่งวิทยาการ (N=138)

วัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ใช้ประกอบการสอน	4.01	.12	มาก
2. ใช้เพื่อให้นักเรียนเป็นแหล่งความรู้ด้วยตนเอง	4.00	.17	มาก
3. ใช้ส่งเสริมในการเรียนโดยนักเรียนศึกษาด้วยตนเอง	3.99	.19	มาก
รวม	4.00	.14	มาก

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทยที่ใช้
แหล่งวิทยาการ (N=138)

เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. การอ่าน	3.99	.24	มาก
2. การเขียน	4.51	.50	มากที่สุด
3. การฟัง	3.94	.26	มาก
4. การดู	3.94	.26	มาก
5. การพูด	3.93	.30	มาก
6. หลักการใช้ภาษา	3.94	.31	มาก
7. วรรณคดี	3.96	.30	มาก
รวม	4.03	.31	มาก

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายประเภทของแหล่งวิทยาการที่ใช้ในการสอนภาษาไทย (N=138)

ประเภทของแหล่งวิทยาการ	เคยใช้	ไม่เคยใช้
1.บ้านขนมไทย	83.33	16.67
2.ไปรษณีย์	84.80	15.20
3.แม่น้ำเจ้าพระยา	75.00	25.00
4.ศาลากลางหลังเก่า	72.64	27.36
5.โรงกระตาง	71.01	28.99
6.วัดเฉลิมพระเกียรติ	94.20	5.80

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ

ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ขั้นตอนวางแผนการใช้แหล่งวิทยาการ			
1.6 จัดทำหลักสูตร	3.99	.25	มาก
1.7 ทำแผนการใช้แหล่งวิทยาการ	3.99	.25	มาก
1.8 จัดทำโครงการใช้แหล่งวิทยาการ	3.98	.24	มาก
1.9 เสนอโครงการ การใช้แหล่งวิทยาการ	3.99	.25	มาก
1.10 ติดต่อวิทยากร/เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยาการ	3.99	.25	มาก
2. ขั้นตอนเตรียมการใช้แหล่งวิทยาการ			
2.1 สํารวจแหล่งวิทยาการ	4.10	.30	มาก
2.2 เตรียมเนื้อหาภาษาไทย	4.01	.27	มาก
2.3 เตรียมสื่อ/คู่มือการใช้	4.03	.24	มาก
2.4 เตรียมงบประมาณ	4.09	.33	มาก
2.5 เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก	4.09	.31	มาก
2.6 เตรียมหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง	4.09	.31	มาก
2.7 เตรียมอาหารและเครื่องดื่ม	4.01	.25	มาก
2.8 เตรียมของขวัญของที่ระลึกแก่วิทยากร/เจ้าหน้าที่	3.94	.26	มาก

ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
3.ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยาการ			
3.1 ก่อนใช้แหล่งวิทยาการ			
3.1.1 ปฐมนิเทศ/ให้ความรู้พื้นฐาน	4.10	.30	มาก
3.1.2 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน	4.09	.28	มาก
3.1.3 แจกเอกสารประกอบการใช้แหล่งวิทยาการ	4.09	.29	มาก
3.2 ระหว่างการใช้			
3.2.1 ฟังการบรรยาย	4.12	.19	มาก
3.3.2 บันทึกสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความรู้ที่ได้รับ	4.01	.17	มาก
3.2.3 ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม/การอภิปรายกลุ่ม/ ฝึกปฏิบัติ/สร้างชิ้นงาน	4.01	.17	มาก
3.3 หลังการใช้แหล่งวิทยาการ			
3.3.1 ฝึกปฏิบัติ (การฟัง พูด อ่านและเขียน)	4.01	.12	มาก
3.3.2 การอภิปราย	3.93	.32	มาก
3.3.3 ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แหล่งวิทยาการ	3.99	.22	มาก
4. ขั้นตอนประเมิน			
4.1 ประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการ โดยครู	4.06	.26	มาก
4.2 ประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการ โดยวิทยากร	4.06	.26	มาก
4.3 ประเมินผลการใช้แหล่งวิทยาการ โดยผู้เรียน	4.07	.28	มาก
4.4 แจ้งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.01	.28	มาก
รวม	4.04	.17	มาก

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายวิธีการ
การเรียนรู้โดยใช้แหล่งวิทยาการ

วิธีการเรียน โดยใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.เรียนกับครู / วิทยากร / เจ้าหน้าที่	4.74	.56	มากที่สุด
2.เรียนด้วยตนเอง	4.04	.18	มาก
3.เรียนกับเพื่อน	4.02	.14	มาก
รวม	4.21	.26	มาก

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายสื่อที่ใช้ประกอบการเรียน
ด้วยแหล่งการเรียนรู้

สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนด้วยแหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.สื่อสิ่งพิมพ์			
1.1 ใบความรู้	4.30	.46	มาก
1.2 ใบงาน	4.30	.45	มาก
1.3 เอกสารประชาสัมพันธ์	4.32	.46	มาก
1.4 ป้ายนิเทศ	4.25	.56	มาก
2. สื่อของจริง	4.45	.62	มาก
3.สไลด์คอมพิวเตอร์(Power point)	4.32	.46	มาก
4. สื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD – ROM Multimedia วีดิทัศน์ VCD เครื่องข่าย Internet	4.17	.37	มาก
รวม	4.26	.03	มาก

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายบทบาทของครูในการใช้แหล่ง
วิทยาการ

บทบาทของครูในการใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.เป็นแหล่งความรู้บางส่วน	4.05	.22	มาก
2.ประสานงานกับวิทยากรเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิทยาการ	4.30	.46	มาก
3.ให้คำปรึกษาและแนะนำระหว่างเรียน	4.01	.12	มาก
4.จัดเตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการเรียน	4.10	.20	มาก
5. ประเมินผลการเรียนของนักเรียนและแหล่งวิทยาการ	4.01	.12	มาก
รวม	4.02	.16	มาก

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายบทบาทของนักเรียน
ในการใช้แหล่งวิทยาการ

บทบาทของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.ตั้งใจปฏิบัติงาน	4.01	.12	มาก
2.ซักถามข้อสงสัย	4.80	.55	มากที่สุด
3.มีส่วนร่วมในการเรียน	3.96	.26	มาก
4.มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	3.96	.26	มาก
5.ตรงต่อเวลา	3.96	.26	มาก
รวม	4.14	.29	มาก

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักเรียนในการใช้แหล่งวิทยาการ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ในการใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.นักเรียนมีความสามารถจับประเด็นสำคัญได้	3.96	.26	มาก
2.นักเรียนมีนิสัยรักการเขียน	3.94	.29	มาก
3.นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.94	.29	มาก
4.นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.94	.29	มาก
5.นักเรียนมีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก	3.94	.29	มาก
6.นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้	3.98	.22	มาก
7.นักเรียนมีความรับผิดชอบ	3.96	.26	มาก
รวม	3.95	.27	มาก

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายประโยชน์ที่ได้รับ
จากการใช้แหล่งวิทยาการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ประโยชน์ที่ครูได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ			
1.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียน	3.98	.22	มาก
1.2 ช่วยให้ครูสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับแหล่ง วิทยาการ	3.98	.22	มาก
1.3 ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้เพิ่มขึ้น	4.02	.22	มาก
2. ประโยชน์ที่ได้นักเรียนได้รับจากการใช้แหล่งวิทยาการ			
2.1 ช่วยสร้างความสนใจแก่นักเรียน	4.02	.28	มาก
2.2 ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง	4.01	.22	มาก
2.3 ช่วยให้นักเรียนนำสิ่งที่เรียนไปเชื่อมโยงกับ ชีวิตจริงได้	4.18	.26	มาก
2.4 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง	4.01	.24	มาก
2.5 ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสาระการเรียนรู้ ที่เรียน	4.03	.24	มาก
2.6 ช่วยให้นักเรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง	3.94	.29	มาก
รวม	4.00	.24	มาก

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายปัญหาและอุปสรรค
ในการใช้แหล่งวิชาการ

ปัญหาและอุปสรรคในใช้แหล่งวิชาการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.ความพร้อมของแหล่งวิชาการ	4.03	.24	มาก
2.ความพร้อมของวิทยากร / เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิชาการ	4.27	.79	มาก
3.ความพร้อมของครู	4.18	.60	มาก
4.ความพร้อมของนักเรียน	4.18	.60	มาก
5.ผู้บริหารไม่สนับสนุน	4.25	.52	มาก
6.ผู้ปกครองไม่เห็นด้วย	4.23	.55	มาก
7.การขาดแคลนงบประมาณ	4.33	.65	มาก
8.ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	4.89	.41	มากที่สุด
9.ขาดสื่อประกอบการใช้แหล่งการเรียนรู้	4.10	.47	มาก
10.กิจกรรมการใช้แหล่งการเรียนรู้ไม่กระตุ้นความสนใจ	4.14	.46	มาก
11.สภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรค	4.17	.45	มาก
รวม	4.24	.49	มาก

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวชลธิชา คำภีร์
วัน เดือน ปี	20 มิถุนายน 2521
สถานที่เกิด	อำเภอหน้าหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
ประวัติการศึกษา	บรบ.(คอมพิวเตอร์) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ.2546
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่วัดและประเมินผล